

יחד ננצח!

הלכות ומאמרים פסח - שבועות תשפ"ד

עריכה: הרב איתן וייס

ניתן למצוא את החוברת באתר המועצה: www.efrat.muni.il

English Translation for Hilchot Pesach on the web: www.efrat.muni.il

תוכן הענינים

- שריפת חמץ באפרת - מחלקת שיפור פני העיר 4-5
 מאמר פתיחה הרב איתן וייס 6
 ברכת יושב ראש המועצה הדתית וברכת המועצה הדתית 7
 מהנעשה במועצה הדתית 8-9

מאמרי עיון

- בנימין ישראל ברודר "נלכה נא שלושת ימים"-באמת? 10
 מלכה האבשר - ארבע כוסות כסמל לגאולה 11-12

דיני פסח

- דיני פסח ועד עצרת 13
 תקציר הנצרך לגניזה 33-34
 מכירת חמץ, הכשרת כלים 35
 טבלת בתי העסק והכשרויות באפרת 36-37

לוח זמנים

ביעור חמץ (ואיסור הנאה מחמץ)	אכילת חמץ	סוף זמן: על פי שיטת:
11:32	10:26	הגר"א
11:17	09:56	מג"א
11:17	09:57	הרב עובדיה
10:47	09:31	הרב אליהו

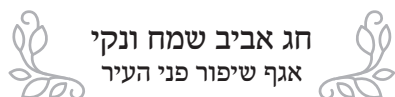
חצות ליל הסדר 00:37

על מנת להגיע לחג הפסח עם עיר נקיה:

לקראת החג יערכו תגבורים ופינויים נוספים:
בשבוע של ו' ניסן עד י"א ניסן 14-18.4.2024
ימים ראשון עד שישי יחלו עבודות פינוי האשפה
בשעות מוקדמות מהרגיל.
בערב החג י"ג וי"ד ניסן 21-22.4.2024 ימים ראשון
ושני יחלו העבודות בשעה 4:00 לפנות בוקר.

יש להקדים ולפנות גזם וגרוטאות
עד יום שישי, י"א ניסן תשפ"ד, 19.4.2024

רשימת המקומות:

1. שכונת הרימון: מול בית הכנסת הרב תכלית
2. שכונת התאנה: בצומת התאנה - הגואל, על משטח פינוי האשפה.
3. שכונת הגפן: מול בית הכנסת המרכזי (בית אהרון).
4. שכונת הדקל: רח' נצח ירושלים מול בית מס' 8 סמוך לפארק השעשועים.
5. שכונת הדקל: דקל ג', שד' דוד המלך ליד תחנת ההסעה מול פארק הג'ונגל.
6. שכונת הזית: צומת זית שמן ויונתן החשמונאי - על השביל המוביל לבית כנסת משכן ציפורה
7. שכונת הזית: רח' פיתום הקטורת - מתחם המכולת.
8. שכונת הזית: רח' מתתיהו הכהן, בחניית גני הילדים.
9. שכונת בתמר: רח' בית הבחירה 49.
10. שכונת הדגן: רח' הזורעים מול 66 בשצ"פ.

גם השנה נאחד את מדורות ביעור החמץ במרכזים שכונתיים בתוך מכולות מתכת. מצורפת רשימת הנקודות בהם תציב המועצה מכולות גדולות שישמשו לביעור חמץ. התושבים מתבקשים לרכז את החמץ למכולות אלו בלבד. לתשומת לבכם - אין להדליק אש במקומות שלא אושרו מראש.

קִדְשׁ

הרב איתן וייס - מזכיר המועצה הדתית

כל אירוע מיוחד נפתח בקידוש על היין - שבת, חגים, ברית מילה, חתונה שבע ברכות ועוד.

גם את ליל הסדר אנו פותחים עם קידוש, אך בהבדל אחד, שמו השתנה מקידוש ל-קדש !!!

מדוע 'קדש' ולא בשמו הרגיל קידוש?

בפשטות ניתן לומר שזה עוד שינוי שעשו חז"ל בערב זה בכדי 'שהתינוקות יישאלו' ויביעו תמיהה, אך באמת הדבר לא נראה כל כך כשינוי מעשי בפועל שהרי עדיין יש את הגביע והיין, שתיית היין וכו'.

נראה לפרש שיש כאן במילה 'קדש' משהו שמזכיר לשון של ציווי, לעומת 'קידוש' שהוא אולי שם העצם, לדוגמא - 'כבר שמענו קידוש' הוא כבר עשה קידוש וכדו'

והרי ידוע שהיין מסמל את החירות, כדרכם של בני מלכים ולכן כאן אנחנו צריכים להתנהג בצורה של חירות וגם אם בתקופה זו ובשנה זו, המחשבה להתנהג כך היא לא פשוטה, בכדי לחזק מנהג זה, זה הופך לציווי: **קדש**.

אולי ניתן להוסיף כיוון נוסף, באופן מחשבתי עבד נמצא בתוך מסגרת קטנה ומצומצמת, לעומת בן חורין שמסוגל לפרוץ את הגבולות ולהשפיע החוצה, ועל ידי שתיית היין, בן החורין מסמל שניתן לצאת החוצה ואף להוציא אל מחוץ למסגרת את הרעיונות והמחשבות הרוחניות, בליל הסדר אנו מצווים כבני חורין להוציא את הרוחניות החוצה וזו תלך ותשפיע בעולם כולו ובעם ישראל כולו לחיזוק האחדות והקדושה של העם.

גם בתקופות קשות הראיה של הכאן ועכשיו צריכה להגביה לראיה כללית ולהבין שאנחנו חלק מסיפור גדול, ולהיות בני מלכים, מתוך הקושי ולמרות הקושי.

בחוברת זו, נביא בפניכם את תקציר ההלכות המעשיות לקראת החג ולמשך ימי החג. בנוסף, נביא גם צד רעיוני במאמרים השונים וכן סקירה קצרה מתוך העשייה הברוכה של המועצה הדתית בתקופה האחרונה ועוד.

יהי רצון שזוכה לביאת הגאולה השלמה ונתפלל שהגאולה תבוא בחסד, ברחמים ברוגע ובשמחה.

ברכת יושב ראש המועצה הדתית

המועצה הדתית אפרת, מברכת את המועצה המקומית החדשה, ואת העומד בראשה - מר דובי שפלר.

הצלחתכם הינה הצלחת כל תושבי אפרת.

בברכת חג כשר ושמח

בוב לנג

יו"ר המועצה הדתית

גם בשם חברי ועובדי המועצה הדתית

ברכת המועצה הדתית

ערב חג החרות תשפ"ד

אנו מבקשים לברך את התושבים הוותיקים והחדשים באפרת
בברכת חג שמח!

בוב לנג - יושב ראש

הרב אורי סמט-רשם נישואין וכשרות

הרב אריאל פרחי - מפקח כשרות

אילן כהן - איש תחזוקה

שרה נחשון - בלנית

מיכל פרחי - בלנית

מורלין ברודר - בלנית

מרב נעים-בלנית

חברי חברה קדישא

מתנדבי/ות המועצה הדתית

עליזה אלמקיים - מנהלת המשרד

הרב איתן וייס - מזכיר המועצה הדתית

ר' שלמה בן דהאן - משגיח כשרות

רחל גרומבך - בלנית

אורה זירינג - בלנית

רבקה מיכל פארנר - בלנית

רבקה הלפרין - בלנית

הרב נתנאל וייל - אחראי עירוב

מהנעשה במועצה הדתית בתקופה האחרונה

כשרות

עם התרחבות אפרת וכן עם פתיחת מרכז העסקים בזית, בעלי עסקים עמדו איתנו בקשר וכך הגענו איתם להסכמים לנתינת שירותי כשרות ותעודות כשרות. לקראת פסח, המשגיחים שלנו עזרו לבעלי העסקים להכשיר את החנויות ולהגדיל לפי הצורך.

היום יש כ- 45 בתי עסק תחת השגחת המועצה הדתית אפרת. אנו שבים ומזכירים לתושבים - נא תשומת לבכם בכל הדוכנים - בדקו אם יש תעודת כשרות שלנו למוצרים

בערב פסח הבעל"ט, כמו בכל שנה נטפל במכירת חמץ - מול רב ביה"כ והגבאים. וכן הגעלת כלים, השנה הגעלת כלים ברחבת בית הספר "אורות עציון" בנים.

נישואין

השנה ב"ה פתחנו מאז חודש תשרי 50 תיקים, בברכת מזל טוב לכל הזוגות הנישאים.

מקוואות

מקווא דקל - נעשה שיפוץ מקיף (אם כי לא בכל המקוואה, בגלל מגבלות תקציב). שופץ כל חדר הטבילה, עמדת הבלנית וחדר המתנה, הוחלפה התאורה, נקנתה משאבת חום חדשה, כמו כן השירותים שופצו וכל המסדרון "היבש" והוחלפה התקרה במקוואה.

מקוואה בתמר - הוחלפה מערכת החימום התת רצפתי. בוצעו עבודות תיקון וסידור.

מקוואה רימון - טיפול יסודי בחדר הסקה כולל התקנת מערכת נוספת לחימום, שופץ חדר הטבילה. התקנו גגון למערכות החימום על הגג, ונעשו תיקוני צבע.

מקוואה דגן - בסיוע קרן אפרת, גייסנו תרומות בסכום של למעלה מ 1,000,000 ₪ לטובת בניית המקוואה.

מקוואות הנשים כללי - השנה סיימו 10 נשים מאפרת קורס בלניות. הקורס מומן ברובו על ידי המועצה הדתית.

מקוואה זית גברים - הוחלף מנוע המשאבה, והותקנה פרגולה חיצונית לטובת אוורור המגבות והגדלת "חדר" הכנה. הוחלפו כל גופי התאורה והמקלחונים.

מקוואה הגברים ברימון - החלפנו את המקלחונים, צבענו והסדרנו את הכניסה.

גם בנושא הנקיון היומיומי בוצע שדרוג והודגשו דגשים לחברת הנקיון.

סידורים לילדי כיתה א'

גם השנה בסיוע תרומות וכן בסיוע הקרן לפיתוח אפרת הועברו סידורים לכיתות א' לכל בתי הספר באפרת.

עירוב

הוספנו את 'פארק אמות המים' בדגן, לעירוב באפרת. העבודה על העירוב בחלק זה נעשתה על ידי נוער אפרת. בית עלמין וחב"ק- בשיתוף עם גוש עציון, אנו מסיימים בימים אלו את המכרזים לבניית מגרש החנייה (כ - 180 מקומות חנייה) ובניית בית טהרה.

גניזה

ב"ה לאחר הכנה רבה ותיאום מול גופים שונים, בעזרת המועצה המקומית רכשנו 7 מתקני גניזה המפוזרים בגבעות השונות.

המועצה הדתית אחראית על פינוי הגניזה, שמתבצעת על ידי חברת 'גניזת קודש'. הגניזה מפונה בהתאם לצורך ולאחר שאנו מזמינים. לקראת פסח, בע"ה יתקיים פינוי מוגבר של כל המיכלים על מנת שלא תצטבר גניזה. אנחנו שבים ומזכירים שעל

פי פסק של הרב ריסקין וכן רבנים נוספים, כי עיתונים\עלוני שבת אינם זקוקים לגניזה אלא למחזור. על גבי המיכלים ישנם מודעות עם בר-קוד לסריקה מהפלאפון, ממנו ניתן לשלם בקלות ובנוחות כמו כן ניתן להגיע ולשלם במשרד המועצה הדתית.

ליצירת קשר:

משרד המועצה הדתית

שעות קבלת קהל: ימים א-ה 8:30-14:30 | טלפון: 02-9931772 • 02-9933120

שם	תפקיד	טלפון	כתובת מייל
בוב לנג	יו"ר המועצה הדתית	050-7767038	mmdatit@efrat.muni.il
הרב איתן וייס	מזכיר ומענה הלכתי	050-9761803	datmaz@efrat.muni.il
עליזה אלמקייס	מנהלת המשרד	052-4871632	mdatit@efrat.muni.il
הרב אורי סמט	ממלא מקום רב העיר לנושאי נישואין וכשרות	052-8395922	orisamet@gmail.com
הרב אריאל פרחי	מפקח ומשגיח כשרות	054-2076467	fliafarhi@hotmail.com
ר' שלמה בן דהאן	משגיח כשרות	054-6311065	sbend253@gmail.com
שרה נחשון	אחראית בלניות	058-5791162	sara7709@gmail.com
הרב נתנאל וייל	אחראי עירוב	054-7571011	netanelweil@gmail.com

"נלכה נא שלשת ימים" - באמת?

ישראל בנימין ברודר

צריכים להגיד שהם הולכים שלושה ימים. לא היה אף אחד שגילה את הסוד שהיציאה היא לצמיתות. המצרים גם חשבו שבני ישראל יחזרו. לכן הסכימו בחפץ לב להשאיל כל חפץ שהתבקש מהם!

המטרה השניה הושגה.

האם מותר היה למשה לשקר? ניתן לומר שאף פעם משה לא אמר שיחזרו למצרים ולכן דבריו היו אמת. בנוסף בני ישראל כן יצאו שלושה ימים. מצד שני לפרעה היה דין רודף על פשעיו לעם ולכן זו מלחמה ובמלחמה הכל מותר אפילו לשקר.

הנביא הבטיח לנו "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". (מיכה ז, טו) מצרים היה אבטיפוס לכל גלויותינו.

כשם שבמצרים היה תכנית אלקית לשלם מידה כנגד מידה ולפצות אותנו על הרוע שנעשה לנו, כך אנו מצפים לראות עוד בימינו תשלום מידה כנגד מידה על אויבינו הקמים עלינו וקיום "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול". (בראשית ט"ו, י"ד)

מבט על בקשת משה מלוקט מפרשני המקרא לדורות במשא ומתן בין משה ופרעה, הקב"ה ציווה את משה לבקש יציאה לשלושה ימים בלבד. היה ידוע למשה שהיציאה ממצרים על ידו תהיה לצמיתות. אם כן נשאלת השאלה מה הייתה מטרת ה' בבקשה זו? ומדוע דווקא דרך בקשה זו?

לפני הקב"ה עמדו שתי מטרות.

(א) טביעת מצרים בים סוף לשלם להם "מידה כנגד מידה"

(ב) קיום ההבטחה "אחרי כן יצאו ברכוש גדול" שהובטח לאברהם אבינו

בבקשת משה את פרעה "נלכה נא שלושה ימים" הוא השאיר חלק לא מוסבר. מה אם החזרה? ההתעלמות להזכיר את זה גרם שפרעה היה יכול לחשוב שבני ישראל יחזרו. ובאמת התורה מדגישה שהם הלכו שלושה ימים. ברגע שפרעה ראה שהם לא חוזרים, וחשב שהם אבדו את הדרך, החליט לרדוף אחריהם. וכך נגרם שהם נטבעו בים סוף.

המטרה הראשונה הושגה.

גם בני ישראל ידעו שכלפי המצרים הם

ארבע כוסות כסמל לגאולה

מלכה האבשר

והיציאה ממצרים. משה מצפה לגאולה בין לילה, ציפיה שנמצאת גם אצלנו עמוק בלב. הגאולה תגיע לבסוף, יהיו עליות ומורדות, התקדמות ונסיגה, אך עם אמון וחוסן פנימי נתקדם אט אט. בליל הסדר אנחנו לא שותים כוס אחת כדי לציין את הגאולה השלמה, אלא 4 כוסות כדי לסמל כל שלב ושלב בתהליך.

נשים לב כי בליל הסדר אנחנו מוזגים עוד כוס, חמישית, הכוס של אליהו. כפי שכל אחת מארבעת הכוסות מסמלת שלב בדרך, הכוס החמישית מסמלת את הגאולה השלמה והנצחית שתגיע לעתיד לבוא.

היטיב לנסח זאת התלמוד הירושלמי - "כך גאולתן של ישראל מתחילה קמעא קמעא כל שהיא הולכת היא הולכת ורבה".

אם כך, מדוע נקראת הכוס החמישית "כוס של אליהו" ולא "כוס של גאולה שלמה" או "כוס של משיח"?

מלאכי, אחרון הנביאים בתקופת בית שני, מסיים את נבואתו במילים - "הנה אנוכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא. והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם"

יום ה' הוא יום של גאולה שלמה ונצחית, ודווקא אז, מספר לנו מלאכי, מופיע אליהו הנביא. אליהו נשלח על ידי ה' לא כדי להחזיר את כולם בתשובה אלא כדי להשיב שלום בין הורים לילדיהם. לגשר על הפער הבין דורי וליצור קרבה, כבוד ואהבה בתוך המשפחה.

המצווה המרכזית בליל הסדר היא "והגדת לבנך" - לא תמיד פשוט להורים ולילדים למצוא שפה משותפת ולכן אנחנו מזמינים את אליהו הנביא לבוא ולעזור לנו. באמצעותו אנחנו מעבירים מסר לילדים - זה לא משנה אם אתה חכם או אחד שאינו

ארבע כוסות היין הן מסמלני הסדר המרכזיים והחשובים ביותר. שתיית יין אמנם מוסיפה אווירת חגיגות ושמחה לסעודה, אך מדוע ציוו עלינו חכמים לשתות כל כך הרבה? ולמה דווקא 4?

התשובה המקובלת ביותר היא שארבע כוסות היין הן כנגד ארבע לשונות של גאולה שבהן השתמש הקב"ה בדיבורו עם משה - "והוצאתי" "והצלתי" "וגאלתי" "ולקחתי".

אם נבחן את הפסוקים לעומק ואת הרקע אליהם, ייתכן שנוכל לקבל הבנה יותר עמוקה לגבי ארבע הכוסות של ליל הסדר. משה נרתע מהציווי האלוקי להוציא את ישראל ממצרים. הוא מרגיש חסר ערך וחסר נסיון ומתחנן אל הקב"ה שימצא לו מחליף. ה' לא מוותר, וכך מוצא את עצמו משה בפני פרעה ובפני עם ישראל עם בשורת גאולה בפיו. כשישראל שומעים דברים אלו הם מקבלים אותם בהתלהבות גדולה ומתחילים לטפח תקווה לימים טובים יותר. אך פרעה מבחינתו לא רק שהוא לא מוכן לשלח את ישראל, הוא אף מכביד עליהם את עבודת הפרך.

כשעמ"י שומעים על הגזירות החדשות, הם מפנים את הכעס שלהם למשה, ומאשימים אותו בהחמרת המצב. משה המתוסכל פונה כלפי שמיא ושואל - "למה הרעות לעם הזה? למה זה שלחתיני?" לשונות הגאולה - והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי, מופיעות ממש כאן, בתשובתו המנחמת של ה' למשה משה ציפה לראות תוצאות מיידיות. הוא חשב שהוא ידבר עם פרעה בשם ה', ומיד העם ייצא לחופשי. אך זה לא המצב. התנאים נהיו רק יותר קשים, והקב"ה מבקש ללמד את משה (וגם אותנו) את תורת התהליכיות. ארבעת הלשונות של גאולה מסמלות שלבים שונים בתהליך החירות

דיני פסח תשפ"ד

הרב איתן וייס - מזכיר המועצה הדתית

בית הכנסת ויבדקו על סמך הברכה שברכו בביתם⁶..
ד. הספרים אינם צריכים ניעור⁷ (ויש מחמירים להצריך ניקיון).

בדיקת חמץ

ה. בליל י"ד בניסן בודקים את החמץ⁸ בין נשים בין גברים⁹. לכתחילה יש לבצע את הבדיקה מיד בצאת הכוכבים¹⁰, אך תפילת ערבית קודמת לבדיקת חמץ. המתפללים בקביעות בשעה מאוחרת או ביחידות, יבדקו בזמן, ויתפללו בהמשך הערב¹¹.
ו. אין לאכול אכילת קבע, להתחיל במלאכה ואפילו ללמוד תורה מחצי שעה קודם צאת הכוכבים, שמא ישכח לקיים את הבדיקה¹². לימוד תורני של שיעור קבוע, ניתן לקיים לפני בדיקת החמץ, וטוב להזכיר לאחר הלימוד את הצורך לעשות בדיקת חמץ.

1. שולחן ערוך סימן תכט סעיף ב. לוח דינים ומנהגים.
2. משנ"ב תכט ס"ק י
3. שו"ע סימן רכו סעיף א. ילקוט יוסף מועדים עמוד שמה.
4. משנ"ב סימן רכו סק"ב, ילקו"י מועדים עמ' שמה ה.
5. ילקו"י מועדים עמ' שמה סעיף ו
6. ילקו"י מועדים עמ' שמט, חזון עובדיה-הגדה של פסח עמ' ל
7. הליכות שלמה פרק ה סימן ו, פניני הלכה פרק ד סימן ז
8. שו"ע סימן תלא סעיף א
9. פניני הלכה פסח פרק ד סימן א
10. שו"ע סימן תלא סעיף א, משנ"ב סק"א, ילקו"י שמה ב.
11. משנ"ב סימן תלא סק"ח חזון עובדיה עמ' מד-יקדים ערבית או שאחר יזכיר לו להתפלל לאחר בדיקת החמץ.
12. שו"ע סימן תלא סעיף ב, משנ"ב סק"ה, ילקו"י עמ' שמה סעיף ג

לוח זמנים לפסח תשפ"ד:

על פי שיטת:	סוף זמן:	אכילת חמץ	ביעור חמץ
הגר"א		10:26	11:32
מג"א		09:56	11:17
הרב עובדיה		09:57	11:17
הרב אליהו		09:31	10:47

חצות ליל הסדר 00:37

חודש ניסן

א. בכל חודש ניסן אין אומרים תחנון, ואין אומרים 'צדקתך' בשבת במנחה. האשכנזים גם לא אומרים 'אב הרחמים' ויש הנוהגים כן לאמרו בשבתות שלאחר חג הפסח.
ואין מתענין בכל החודש, ורק הבכורות מתענין בערב פסח¹, אצל האשכנזים גם חתן וכלה מתענים ביום חופתם².
ב. היוצא בימי ניסן, ורואה אילנות פורחים, מברך ברכת האילנות: "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם שלא חיסר בעולמו כלום, וברא בו בריות טובות ואילנות טובים, ליהנות בהם בני אדם".
ברכה זו נאמרת פעם אחת בשנה, והזרזים נוהגים לאומרה בראש חודש ניסן, וטוב לאומרה במניין³. מברכים ברכה זו רק על אילנות מאכל⁴, ויש להקפיד לראות שני אילנות, ומשובח הדבר אם יהיו ממינים שונים⁵.

ניקיון הבית והמשרד

ג. יש לנקות היטב את כל המקומות בהם עלול להימצא חמץ: הבית, במיוחד המטבח וכליו, חדר האוכל, המשרד, מחסנים, רכבים, תיקים, כיסי הבגדים וכדו'. על גבאי בתי הכנסת לדאוג לניקוי

רעיון זה נוגע לא רק לחיים הדתיים שלנו אלא גם לחיים האישיים. לכל אחד מאיתנו יש חלומות ושאיפות, עבורו ועבור ילדיו. עלינו לראות את הילדים שלנו כפי שהם, ולחגוג איתם לא רק כשהם חוצים את קו הסיום, אלא גם על כל שלב ושלב בדרך.

שנזכה לגאולה שלמה, חג שמח!

** מתורגם ע"י שלוח האבשר

יודע לשמו, אתה תמיד מוזמן לסעודתנו, ואתה עוזר לכלל ישראל להביא את הגאולה לעולם.
בימים אלו, שבהם אנו מצפים לגאולה וישועה בכליון עיניים, המסר של ארבעת הכוסות רלוונטי מאי פעם. בתור אנשים מאמינים, עלינו ללמוד את המסר שלמד משה בתחילת דרכו. עלינו לעבוד בסבלנות ובנחישות, ולהרים כוסית על כל הצלחה גדולה וקטנה.

ז. חובה לבדוק את כל המקומות בהם יש חשש להימצאות חמץ, לדוגמא: חדריים, מחסנים, משרדים, מטבחים, חדרי אוכל, מרפסות גינות, רכבים¹³, **חדר מדרגות של בית משותף הרי הוא ברשותם של כל הדיירים, ועל כולם החובה לבדוק¹⁴, ולכן רצוי שימנו אחד מהם שיבדוק.**

ח. לפני הבדיקה מברכים 'ברוך...על ביעור חמץ', אין לדבר בין הברכה לתחילת הבדיקה, ואף במהלך הבדיקה ראוי שלא לדבר, מלבד בעניינים הקשורים לבדיקה¹⁵.

ט. לאחר הבדיקה מבטלים את החמץ באמירת 'כל חמירא...', כמופיע בהגדות ובסידורים¹⁶. אם אינו מבין את הנוסח בשפה הארמית, יאמר בעברית: "כל חמץ שישנו ברשותי שלא ראיתי ושללא ביערתי, יתבטל ויהיה הפקר כעפר הארץ"¹⁷. אם צריך, אז יחזור בשפה אותה מכיר, העיקר שיבין את מה שאומר ושהוא מבטל את החמץ.

י. יש לבדוק לאור הנו, ישתמש בנר בעל פתילה בודדת, ולכן לא ניתן להשתמש בנר הבדלה¹⁸. אם אין נר או שאין אפשרות להכניס נר למקום מסוים (כמכונת וכדומה) - ישתמש בפנס¹⁹.

יא. ניתן לבדוק כמה מקומות בברכה אחת²⁰ ואין ההליכה בין המקומות נחשבת הפסק²¹.

יב. הספרים אינם חייבים בבדיקה²².

בדיקת חמץ לנוסע מביתו²³

- אם יצא מביתו תוך שלושים יום לחג, דהיינו בין פורים לפסח, ודעתו לחזור לאחר חג הפסח, יבדוק את ביתו לאחר ניקוי הבית, את הבדיקה יקיים בערב לפני שייצא מביתו, עם נר אך ללא ברכה.
- יצא מביתו לפני פורים, אינו צריך לבדוק וכאשר יחזור לביתו, אם ימצא חמץ, יש לבערו מן העולם.

- אם בדעתו לחזור לפני פסח או בחול המועד עליו לבדוק לפני צאתו (גם אם יצא הרבה זמן לפני החג), א"כ מינה שליח שיבדוק עבורו בליל י"ד. בכל המקרים הנ"ל - יש לבטל את כל החמץ שלו ביום י"ד, באמירת הנוסח, מהמקום בו נמצא באותה השעה.

השווה במלון, בצבא וכדו' בחג²⁴

יג. השוכר חדר במלון, כיוון שהתחייב בתשלום והחדר הועמד לרשותו ונתנו לו מפתח, דינו כשוכר בית. לכן מצווה עליו לבדוק את חדרו בליל י"ד בניסן בברכה, ואחר הבדיקה יבטל את כל החמץ שאולי נשאר ברשותו ולא הצליח למוצאו בבדיקה.

יד. אם הגיע למלון באמצע חג הפסח, ישאל אם בדקו את החדרים מחמץ, ואם רק ניקו אותם כדרך שמנקים תמיד בלא לבדקם מחמץ, או שבדקו אותם אבל אח"כ התארח שם גוי, יבדוק בעצמו בברכה.

טו. חולה המאושפז בבית חולים, חייל השווה בחדרו בצבא וכן בחור ישיבה

13. שו"ע סימן תלג סעיף ג, ילקו"י שמד ד-ה, פניני הלכה פרק ד סימן ד.
14. פניני הלכה פרק ד סימן ד.
15. שו"ע תלב א-ב, משנ"ב סק"י, ילקו"י עמ' שמח סעיף יב, פניני הלכה ד ג.
16. שו"ע תלד סעיף ב.
17. רמ"א סימן תלד סעיף ב, משנה ברורה סק"ט, ילקו"י עמ' שמח סעיף יט, פניני הלכה פסח פרק ה סעיף א.
18. שו"ע תלג א-ב, רמ"א ב, ילקו"י עמ' שמח סעיף ט-אם בדק באבוקה ויחזור ויבדוק ללא ברכה.
19. הגדה של פסח של הגרש"ז איירבך עמוד 29 וכן בהליכות שלמה פרק חמישי סעיף יא, ילקו"י עמ' שמח י, פניני הלכה פסח ד,ה.
20. שולחן ערוך סימן תלב סעיף ב.
21. משנ"ב ס"ק ז, ילקו"י עמ' שמח סעיף יד.
22. הליכות שלמה פרק ה סימן ו, פניני הלכה פרק ד סימן ז.
23. שו"ע סימן תלו, פניני הלכה ד י.
24. פניני הלכה ד יב.

בחדרו וכדו', יבדוק בליל י"ד את חדרו וארונות, אבל לא יברך על הבדיקה²⁵, משום שהחדר אינו עומד לרשותו (עיין בהערה שיש המצריכים ברכה), ובכל עת יכולים להעבירו לחדר אחר או להכניס לשם חיילים/חולים נוספים.

מכירת חמץ²⁶

טז. כל שיש בבעלותו חמץ שברצונו להשאיר לאחר חג הפסח, ימכרנו או יתננו במתנה גמורה לגוי. רבים מחמירים שאנשים פרטיים לא ימכרו חמץ גמור, משום שאין בביעורו הפסד גדול וצריך לבער אותו²⁷.

יז. יש להעמיד מחיצה, של לפחות 80 ס"מ, בפני החמץ שנמכר ונמצא עדיין בבית, או להכניס את החמץ לתוך ארון מסומן, מחשש שמא ישכח ויפתחנו בטעות ויאכל משם.

יח. לאחר מכירת החמץ אין ליהנות ממנו, לכן אין להאכיל כלבים ושאר בע"ח במאכלי חמץ מאחר שאסורים גם בהנאה.

ערב פסח

יט. בערב פסח נוהגים הבכורים להתענות 'תענית בכורות'²⁸, בכור שלא חש בטוב - פטור מהתענית לגמרי²⁹. נהגו להקל בתענית זו ולהפסיקה על ידי השתתפות בסעודת מצוה של סיום מסכת וכדומה³⁰.

(המחמיר לצום, עליו לשים לב ולקחת בחשבון אם יוכל לקיים את הסדר כהלכתו).

כ. האשכנזים נוהגים שלא לומר 'מזמור לתודה' בערב פסח³¹, והספרדים כן אומרים³².

כא. בערב פסח אין אומרים 'למנצח'³³, ספרדים אינם אומרים פרק זה וכן לא את 'תפילה לדוד' בכל חודש ניסן³⁴. כב. אכילת חמץ מותרת עד לסוף השעה

החמישית, בנוסף לאמור לעיל יש לשרוף ולבטל את החמץ, שנמצא בשעת הבדיקה ושיירי החמץ שנותרו, עד לסוף השעה השישית (שעות זמניות)³⁵. כמו כן, יש לסיים להגעיל וללבוש את כל הכלים הצריכים הכשרה עד לשעה זו³⁶.

כג. אם לא ניתן לשרוף את החמץ, ישנן כמה אפשרויות לבערו: לפורר ולזרות לרוח או לזורקן לים³⁷, לפסול אותו שלא יהיה ראוי לאכילת כלב על ידי שישפוך עליו אקונומיקה או נפט וכדומה³⁸, וכן ניתן להשליכו לשירותים³⁹.

כד. לאחר הביעור, לפני סוף שעה חמישית, יאמרו 'כל חמירא', כמופיע בהגדות ובסידורים. בנוסח שאומרים ביום כוללים את כל החמץ ואומרים "דחזיתיה ודלא חזיתיה, דביערתיה ודלא ביערתיה"⁴⁰.

מי שאינו מבין את הנוסח בשפה הארמית,

25. מבין הפוסקים שיש לברך: פסקי הלכות צבא לגר"ש גורן עמוד 212, הרב ליאור והרב רובין ב'קשרי מלחמה' חלק ב עמוד 222, הליכות שלמה פרק חמישי יקלגי בחורי ישיבה שאם בודקים בליל י"ד - יברכו, מהחולקים וסוברים שלא יברכו: הרב איל קרים הרבצ"ר, בקשרי מלחמה חלק ב סימן פד וכן ב'תורת המחתה' חלק ג' תשובה ב'.
26. שולחן ערוך סימן תמח סעיף ג.
27. פניני הלכה פרק ו סעיף ג.
28. שולחן ערוך סימן תע סעיף א. משנ"ב ס' תע סק"ב-המתענין יוסיפו 'עננו' בשמע קולנו במנחה.
29. משנ"ב ס' תע סק"ב, ילקו"י מועדים עמ' שעא.
30. משנה ברורה סימן תע סק"י, ילקו"י עמ' שעב סע' ה.
31. רמ"א סימן סימן תכט סעיף ב.
32. ילקו"י עמ' ששט סעיף יב וגם בחול המועד.
33. רמ"א סימן תכט סעיף ב.
34. ילקו"י עמ' שמד סעיף ד.
35. משנ"ב סימן תלד ס"ק יב, חזון עובדיה-הגדה של פסח עמ' מ סעיף ט.
36. שו"ע סימן תנב סעיף א, ועיין שם מה הדין אם לא הגעיל עד לשעה זו.
37. שו"ע ס' תמה סע' א.
38. חזון עובדיה-הגדה של פסח עמוד מ סעיף ט, פניני הלכה פרק ה הלכה ד.
39. משנ"ב ס' תמה ס"ק ה, פניני הלכה לעיל.
40. שולחן ערוך סימן תלד סעיף ג.

יאמר בעברית: "כל חמץ שישנו ברשותי, שראיתיו ושלא ראיתיו, שביערתיו ושלא ביערתיו, יבטל ויהיה הפקר כעפר הארץ" או בכל שפה שמבין⁴¹. כה. בערב פסח אסור לעשות מלאכה מחצות היום והלאה⁴² כמובן שלנצרך לצרכים בסיסיים, כאוכל, מותר⁴³. לפיכך, צריך לכבס ולהסתפר לכבוד החג לפני חצות היום⁴⁴. אך כל מלאכה שמותרת בחול המועד מותרת בערב פסח, ולכן מותר לקצוץ ציפורניים ולצחצח נעליים אחרי חצות⁴⁵ (אשכנזים - לכתחילה יקצצו ציפורניים לפני חצות⁴⁶).

כו. בערב פסח אסור לאכול מצה, כדי שיהיה היכר לאכילת המצה בלילה⁴⁷ ולחייל יש מתירים לאכול מצה אף בערב פסח, מאחר שזה האוכל בבסיסי צה"ל בימים אלו⁴⁸. אך מותר לאכול תבשיל שמעורב בו קמח מצה, וכן מותר לאכול 'מצה עשירה'⁴⁹.

כז. לאחר שעה עשירית, אסור לאכול כל דבר שברכתו 'המוציא' או 'מזונות'. שאר דברים - מותר לאכול מהם מעט, באופן שלא ישבע, כדי שיאכל מצה לתיאבון⁵⁰.

כח. מדליקים נרות חג לפני השקיעה⁵¹, ומברכים: 'להדליק נר של יום טוב'⁵². יש הנוהגות לברך גם כן 'שהחיינו'⁵³. מי שברכה 'שהחיינו' בהדלקת נרות, לא תענה אמן אחר ברכת שהחיינו בקידוש⁵⁴. לאחר תפילת ערבית אומרים הלל שלם בברכה⁵⁵. יש אומרים שמי שמתפלל ביחידות לא יברך על ההלל⁵⁶.

כט. הכשרת המטבח וכליו⁵⁷ לנוחיות המעיניים, רשימות כלים ומוצרים מופיעים בסדר א'-ב'.
בכל הכלים שמכשירים, אין להשתמש 24 שעות לפני ההכשרה

טוסטר (מצנן): אין להכשיר.

כיוור: יש הבדל בין כיוור מנירוסטה לכיוור חרס. כיוור מנירוסטה ניתן להכשיר על ידי עירוי מים רותחים (אין להשתמש בכיוור 24 שעות לפני כן במים חמים), ואילו כיוור חרס - לפי הפסיקה האשכנזית אינו ניתן להכשרה. לפי הרב עובדיה יוסף ניתן להכשירו על ידי עירוי. יש לנקות היטב את הכיוור, לערות עליו מים רותחים ולשים בתוכו במהלך כל ימי הפסח, קערת פלסטיק או לכל הפחות רשת. יש לשפוך חומר חריף (אקונומיקה

41. רמא סי' תלד סעי' ב וכן במשנ'ב ס"ק ט"ו

42. שולחן ערוך סימן תסח סעיף א.

43. משנ'ב סי' תסח ס"ק ו

44. משנה ברורה סימן תסח סק"ה וסק"ז, ילקו"י עמ' שסט סעיפים י"ו-י"ז

45. שולחן ערוך ורמ"א סימן תסח סעיף ב, משנה ברורה סק"ז, חזון עובדיה-הגדה של פסח עמוד צא ובהערה יד

46. משנה ברורה סימן תסח סק"ה, ועיין שער הציון אות ז.

47. רמ"א סימן תעא סעיף ב, חזון עובדיה-הגדה של פסח עמוד צג ה, (אשכנזים נוהגים שלא לאכול מצה כבר מראש חודש ניסן - משנה ברורה תעא ס"ק יב).

48. הליכות שלמה פרק ח הערה 12, אך בספר תורת המחנה חלק ג שאלה ג התירו עד י"ד אך בו ביום התירו רק בדוחק גדול אך מצה עשירה וכדו' מותר ליקו"י עמ' שע סעי' יח

49. שולחן ערוך סימן תעא סעיף בילקו"י עמ' שע סעי' יד-יז

50. שולחן ערוך סימן תעא סעיפים א-ב, משנה ברורה סק"ג-ד, חזון עובדיה - הגדה של פסח עמ' צה שמירת שבת כהלכתה פרק מד סעיף ב. אם לא הדליקו לפני השקיעה - ביום טוב יכולים להעביר אש ולהדליק, ויניח את הגפרור שהדליק ממנו לכבות מעצמו.

52. שו"ע סימן סימן רסג סעיף ה.

53. משנ'ב סימן רסג ס"ק כג. בחזון עובדיה עמוד רסט כתב שלכתחילה אין לברך 'שהחיינו'.

54. שמירת שבת כהלכתה פרק מד סעיף ד, וכתב שכמו כן אם שומע את הקידוש מאחר לא יענה 'אמן' על ברכת 'שהחיינו', אך בילקו"י מועדים עמ' שפט סעי' לד כתב שיוכלו לענות 'אמן'.

55. שו"ע רמא סי' תפז סעיף ד ומשנ'ב ס"ק טז.

56. כן היא דעת הגר"א נבנצל שהובאה במקראי קודש פרק ג הערה יח, אך ביחוד דעת חלק ה סימן לד כתב שאפילו הנשים שאינן באות לבית הכנסת צריכות לנמור את ההלל בברכה.

57. מתוך חוברת פסח- הרב גולן תשע"ט

או חומצה) במקום יציאת המים. יש לנקות היטב את המסננת במקום יציאת המים, וכן את ה"משולש", ועדיף להשתמש במיוחדים לפסח.

כיריים (גז): יש לנקות היטב את כל המשטחים, כפתורים וכו'. מבערים - לנקות היטב את החורים, להפעיל למספר דקות או ללבן קלות מסביב. חצובות - יש לנקות היטב, להגדיל או ללבן קלות (רצוי להחליף לפסח או לצפות בניר אלומיניום). ניתן, ורצוי, להביא את החצובות לתחנת הגעלת הכלים לצורך ליבון. משטח (מתחת למבערים) - לערות מים רותחים ולצפות בניר אלומיניום.

כיריים חשמליות: לנקות היטב ולהפעיל בחום מקסימלי למשך שעה.

כיריים קרמיות: יש בעניין זה שתי גישות: לדעת המקלים יש לנקות היטב את כל המשטח, לא להשתמש 24 שעות לפני ההכשרה ולהפעיל את גוף החימום בחום המקסימלי במשך חצי שעה. המחמירים טוענים שלזכוכית חסינת האש יש דין של כלי חרס שאי אפשר להכשירו. (המעוניינים יכולים לכסות את גוף החימום בניר אלומיניום (רק בזמן הבישול, לזמן קצר יחסית). הדבר אינו מומלץ על ידי היצרן!)

כיריים מסוג "אינדוקציה" שאותן ניתן להפעיל רק אם מניחים עליהן סיר, מניחים עליהן סיר ריק ובתוכו נייר, ומחממים עד שהנייר נחרך.

מדיח כלים: עדיף לא להכשיר. בשעת הצורך יש להכשיר על ידי הפעלה בחום מקסימלי, עם חומרי ניקוי. יש לנקות היטב מחמץ ושומן. אם אי אפשר לנקות היטב - אין להכשיר. את החלקים המתפרקים יש להגדיל בנפרד.

מיחם (מים חמים לשבת): אם השתמשו בו רק למים - "הגעלה עצמית": לנקות היטב את ה-אבנית, למלא אותו עד שפתו במים, ולהרתיח עד שיגלשו המים. יש לפתוח את

הברז בשעת הרתיחה על מנת ש'יוכשר' גם הברז.

לעיתים במשך השנה מניחים על המיחם חמץ (חלות, לחמניות וכדו'), במקרה זה הכיסוי טעון ליבון קל.

מיקרוגל: יש רבנים הממליצים שלא להכשיר מיקרוגל לפסח. יש מקילים להכשיר באופן הבא: מנקים היטב לפני ההכשרה, מכניסים כלי עם מים לתוכו ומחממים בחום מקסימלי למשך רבע שעה (עד שיעלו אדים). עם סיום ההכשרה יש לפתוח מיד את דלת המכשיר. את מגש הזכוכית ("צלחת מסתובבת") יש להחליף או לכסות. רצוי להכניס למיקרוגל בפסח מוצרי מזון מכוסים בלבד.

מיקרוגל שהוא גם משחים - דינו כתנור. מעבד מזון: את גוף המיקסר (המנוע) יש לנקות היטב (בגלל קמח וכל מיני פירורים הנדבקים) ורצוי לעטפו בניילון או בניר אלומיניום (לא את פתחי האוורור!!). החלקים השונים - רצוי להשתמש במיוחדים לפסח (במיוחד אם רגילים גם לרסק לחם וכיו"ב). כשאין אפשרות - לפרק עד כמה שניתן ולהגדיל חלקי מתכת או פלסטיק. בחלקים המיועדים ללישת בצק - אין להשתמש בפסח. אם ברור שלא השתמשו במכשיר לחמץ (כגון שריסקו בו ירקות ופירות בלבד) ניתן להסתפק בניקיון ובשטיפה.

מקרר / מקפיא: יש לנקות היטב במים ובחומרי ניקוי. דרושה הקפדה מיוחדת על ניקוי הגומי מסביב לדלת ועל המסילות של המדפים. יש לשים לב במיוחד לפירורים הנמצאים בחריצים שבתחתית תא ההקפאה! יש המקפידים לכסות את המדפים בניילון או בנייר לאחר הניקוי.

פלטה לשבת: לכתחילה עדיף להשתמש בפלטה מיוחדת לפסח. למעוניינים להכשיר: יש לנקות היטב לפני ההכשרה (כולל הרגליות וחוט החשמל שנדבקים בו שיירי מאכל). להכשירה על ידי הפעלתה שתיים בחום המקסימלי. לאחר ההכשרה

רצוי לצפותה בניר אלומיניום.
קומקום חשמלי: אם השתמשו בו רק לחימום מים - "הגעלה עצמית" (כמו במיחם).
 אם הכניסו לתוכו חמץ - אין אפשרות להכשירו.
שיש: אם בשיש ישנם סדקים - אי אפשר להכשירו וחיבים לכסותו כל ימי הפסח.
 אם השיש שלם - מנקים היטב ומכשירים על ידי עירוי מים רותחים. נוהגים לכסות את השיש לאחר הכשרה (אם מכסים - אין צורך בהכשרה על ידי אבן מלובנת). אם יש בשפת השיש פלסטיק - יש להורידו לפני ההכשרה ולנקותו היטב גם מבפנים.
 בעיקרון יש להבחין בין שיש "גרניט" (או שיש חבון) שהוא שיש טבעי, שדינו ככלי אבן וניתן להכשירו על ידי מים רותחים, לבין שיש "קיסר" שהוא מלאכותי ועשוי מחיבור של אבנים קטנות, שלדעת חלק מהפוסקים לא ניתן להכשירו בהגעלה (נחשב ככלי חרס), ואותו יש לכסות בימי הפסח.
תנור אפיה: יש מחמירים שלא להכשירו לפסח.
 למעוניינים להכשירו: יש לנקות היטב את התנור כדי שלא יישאר שום חמץ בעין (אפשר ורצוי להשתמש בחומרי ניקוי מיוחדים לתנורים). יש להקפיד במיוחד על ניקוי הכפתורים השונים (שחמץ נדבק בהם). ההכשרה נעשית על ידי הפעלת התנור (ריק) בחום מקסימלי למשך שעתיים. תנורים שיש להם מערכת ניקוי עצמית - יש להפעילה. ההכשרה אפשרית רק לתנור עצמו ולא לתבניות (כולל תבניות פיירקס), ולכן יש צורך בתבניות מיוחדות (אפשר חד פעמיות). לגבי הרשת שבתוך התנור - אפשר להכשירה תוך כדי הפעלת התנור שצוינה לעיל. מי שרגיל להשתמש בקביעות בתבנית בתוך תבנית, ניתן להכשיר את התבנית ה"חיצונית" על ידי ליבון קל.
 בתנור "פירוליטי" המנקה עצמו בחום גבוה מאד, יש מקילים להכשיר גם את התבניות

58. מתוך חוברת פסח- הרב גולן תשע"ט

בתוכו, כיוון שהפעלתו נחשבת לליבון חמור
 ל. הכשרת כלי בישול וסעודה⁵⁸
 גביע לייץ: אם עשוי ממתכת - נהגו להגעיל (למרות שאין חשש של שימוש בחמץ). אם מזכוכית - דינו ככלי זכוכית (פורט לקמן) כלי זכוכית: למנהג (רוב) הספרדים - שטיפה והדחה. למנהג האשכנזים (וכן לדעת ה"בן איש חי") - לכתחילה עדיף לא להכשיר (חשש כלי חרס). בשעת הצורך מכשירים על ידי השירה שלוש יממות במים, והחלפת המים כל 24 שעות.
 כלי דורלקס ופיירקס: לספרדים דינם ככלי זכוכית (שטיפה לדעת המקלים לעיל), ולאשכנזים לכתחילה אין להכשיר, ובשעת הצורך הגעלה (רצוי להגעיל 3 פעמים) ואין לשטוף אחר כך במים קרים.
 כלי חרס, חרסינה, פורצלן: אין להכשיר (מי שיש לו כלים ישנים שלא היו בשימוש מספר שנים ורוצה להכשירם - יעשה 'שאלת חכם').
 מחבת: אף על פי שיש מתירים להגעיל, נוהגים למעשה להכשיר על ידי ליבון (קל). מחבת טפלון שמשמשים בה ללא שמן - אין להכשיר.
 סירי אמאיל: נחלקו הפוסקים אם ניתן להגעילם. לדעת המתירים יש להכשירם כמו סירי מתכת, ורצוי להגעילם 3 פעמים סירי מתכת: לנקות היטב ולהגעיל. אם יש חלודה או "קמטים" יש ללבן את המקומות הללו לפני ההגעלה, יש לשטוף במים קרים מיד לאחר ההגעלה, יש להגעיל גם את מכסה הסיר. ידידות וחיבורים יש לפרק, לנקות היטב ולהגעיל בנפרד.
 סכו"ם (מתכת): אם בנוי מיחידה אחת - הגעלה. אם בנוי משתי יחידות - יש לפרק, לנקות היטב במקום החיבור וללבן ליבון קל. אם הקת מעץ או מפלסטיק - אין אפשרות

להכשיר. פלסטיק (קשיח): לפי רוב הפוסקים ניתן להגעיל, ורצוי 3 פעמים.
תבניות אפיה: אין אפשרות להכשיר (כולל תבניות פיירקס), אלא אם כן השימוש במשך השנה הוא ב'תבנית בתוך תבנית', שאז ניתן להכשיר את התבנית ה"חיצונית" בליבון קל
 לא. הנחיות כלליות נוספות להכשרת המטבח⁵⁹
 כלים שאין משתמשים בהם בפסח:
 1. מנקים היטב לפני פסח ומניחים במקום מוצנע כדי שלא יבואו להשתמש בהם בטעות.
 2. במטבח מצויים בדרך כלל מכשירים חשמליים שאינם משמשים לבישול (כגון רדיו). יש לנקותם היטב מפני שהעבודה במטבח עלולה לגרום לחמץ להידבק בהם. לכן יש לנקות היטב גם את הכבלים (החוטמים) של המכשירים השונים.
 3. כסאות ושולחנות יש לנקות היטב (במיוחד בכל מיני פינות וחיבורים). את השולחן יש לכסות במפה (מיוחדת לפסח או שכובסה בהרתחה!). אם אין מפה כזו - יש להצמיד ולכסות השולחן במפת ניילון.
 4. רצוי לא להשתמש בפסח בדברים הנמצאים כל השנה על השולחן בזמן הארוחות (כגון ברכונים).
 5. מכשירים שונים שיש להם "פילטר" (כגון מכונת כביסה, מדיח כלים וכיו"ב) - יש לנקות היטב.
 6. לזכור לנקות היטב את שואב האבק ולהחליף את השקית לפני זמן ביעור החמץ.
 7. נשים העונדות טבעות בזמן עבודות עם בצק וכו' - מומלץ לא לענדן בפסח.
 לב. מוצרי מזון כשרים לפסח
 1. כללי: יש להקפיד על חותמת 'כשר לפסח' על כל מוצר הנרכש לחג. אין

לסמוך על מדבקות המודבקות על האריזה, וכן יש לבדוק מיהו נותן ההכשר. רצוי מאד לבדוק את רשימת המרכיבים כדי להימנע מבעיות (קטניות למשל - לא תמיד מצוין אם ההכשר הוא רק לאוכלי קטניות או לא).
 2. מוצרי מזון שהם חמץ גמור: אבקת פלאפל, אבקת מרק, אטריות, בוטנים מצופים, בצק, בייסקוויטים, בורגול, בירה לבנה ושחורה, ביסלי, בלינצ'ס, בשר צמחי לסוגיו, גביעי גלידה, גריסים, גרנולה, דגני בוקה, דייסות למבוגרים ולתינוקות (סולת, קוואקר), דגים או בשר עם פירורי לחם (שניצל או קציצות), ופלים, ויסקי, חיטה, חיטה תפוחה, ממרח לוטוס, נקניק ונקניקיות, סובין, סוכר ענבים (תוצרת חוץ מיוצר בדרך כלל מחיטה!), סולת, סורביטול, עמילן דגן, עוגות ועוגיות, פסטה לסוגיה, פיצה, צנימים, פתיתים, קרקרים, שקדי מרק, תאנים מיובשות, תה נמס, תמציות שונות. לגבי תחליף קפה (צ'יקו וכדו'): המרכיב העיקרי הוא עולש (ציקוריה) שאינו חמץ, אולם פעמים רבות הוא מכיל גם דגנים, ואז הוא חמץ גמור.
 קמח: מכיוון שהחיטה מושרית במים לפני טחינתה, רבים חוששים מאפשרות של החמצה, לכן אין משתמשים בקמח רגיל בפסח. מאידך גיסא, מי שנשאר לו קמח בבית, אינו חייב לבערו, אלא אפשר להצניעו. קמח לאפיית מצות, הוא קמח חיטה רגיל, אלא שאין משרים את החיטה במים לפני כן. קמח ללא גלוטן, אינו חמץ. קמח חומוס, קמח תירס, קמח אורז - כשרים לאוכלי קטניות.
 3. קטניות: האשכנזים (וחלק מעדות המזרח) אינם משתמשים בקטניות בפסח. רובם גם אוסרים את המוצרים

59. מתוך חוברת פסח- הרב גולן תשע"ט

המופקים מקטניות (שמן, לציטין), אולם התירו קטניות לילדים קטנים ולחולים (אף שאין בהם סכנה).

רוב עדות המזרח אינם נוהגים איסור בקטניות, והאוכלים קטניות בפסח צריכים לברר ולנקותם היטב לפני החג. יש להיזהר מאכילת 'פיצוחים' שנוהגים לקלות אותם עם קמח. בחנויות הכשרות לפסח משתמשים בקמח תפוחי אדמה ודומיו.

4. באיסור קטניות נכללים: אורז (שיש מחמירים בו יותר משאר קטניות), אפונה, גלוקזה, חמניות, חומוס, חילבה, טופו, כמון, שעועית, חרדל (הגרורים), סויה (כולל חלב סויה), עדשים, פול, פופקורן, קורנפלור, קימל, שומשום, תירס. המנהג המקובל בין האשכנזים להחמיר בקטניות בין יבשים ובין טריים (ירוקים).

שמנים שאין בהם שום חשש קטניות הם: שמן זית, שמן דקלים (יש גם מרגרינה המיוצרת ממנו), שמן אגוזים, שמן שקדים. רוב הפוסקים מתירים גם שמן כותנה.

לגבי שמן סויה ושמן קנולה (ליפתית) רוב הפוסקים מחמירים, אולם יש מי שמיקל.

5. מוצרים שיש בהם חשש קטניות: אבקות מרק (גם הכשרים לפסח), במבה, בשר מעובד או טחון בתוספת חלבון מן הצומח, חלב צמחי, חמאת בוטנים, חמאת קקאו, מילקי, מיוז, מרגרינה, סויה, פודינג, פירלי, קצפת פרווה, קקאו, שוקולד, שמן (כמפורט לעיל). יש פוסקים המתירים גם לאשכנזים מוצרים (כגון מילקי) שהקטניות הם חלק קטן מהמוצר ו'התבטלו' לפני פסח. אולם לפי הנחיות הרבנות הראשית גם מוצרים אלו מסומנים 'כשר לפסח לאוכלי קטניות'. ישנם מוצרים רבים מרשימה זו המיוצרים

ללא חשש קטניות. יש לבדוק כל מוצר לגופו.

6. מותר למי שנוהג איסור בקטניות, לאכול אצל מי שנוהג היתר ולהשתמש בכליו, אולם לא לאכול קטניות ממש.

קטניות במשפחות 'מעורבות': בשו"ת תשב"ץ⁶⁰ נפסק: 'אין ספק שהאישה היא נכללת עם בעלה בכל חיובו דאשתו כגופו בכל הדברים, ונפטרת מקהילת בית אביה ודבר זה מלתא דפשיטא היא ואין בו ספק שלא יהיו שנים מסובין על שולחן אחד חלוקין בעיסותיהן האסור לזה מותר לזה...'. על פי זה פסק ר' משה פיינשטיין⁶¹: 'דהאשה צריכה להתנהג כמנהג הבעל בין לחומרא בין לקולא דהא דין מנהג בהולך ממקום למקום כשאין דעתו לחזור למקומו הראשון נוהג כמנהג המקום שבו לשם בין לקולא בין לחומרא'. אין בדבריו אזכור של צורך בהתרת נדרים מצד האשה, וכמו כן, אין מוזכרת האפשרות שאשה תמשיך לנהוג כמנהג בית הוריה.

אולם ב'לקוט יוסף'⁶² נפסק ש 'אשה אשכנזייה הנשואה לספרדי אם ברצונה לבטל מנהג הוריה, ולנהוג משעת נשואיה כמנהג בעלה, נכון שתעשה התרה כדי שתוכל לאכול בבית בעלה אורז וקטניות והוא הדין לכל יתר מנהגי החומרות שיש לאשכנזים. ובפרט בענייני הפסח, שרשאת האישה שהיא מבני אשכנז שנישאת לספרדי, לנהוג כמנהג הספרדים, לאחר שתעשה התרה על מנהגי הקודמים' וכן 'אישה ספרדייה שהייתה נוהגת היתר בבית הוריה, ונישאת לאשכנזי, אין ראוי שתבשל בבית בעלה אורז לעצמה בפסח ומכל מקום

60. חלק ג סימן קעט

61. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן קנח

62. קצושי"ע אורח חיים סימן תנ"ג סעיפים ח, יב

כשהולכת לבית אביה מותר לה לאכול עמהם, שמכיוון שארץ ישראל אתריה דמון, לא אמרינן שקיבלה עליה מנהג ארצות אשכנז לגמרי'.

לסיכום: לדעת ר' משה פיינשטיין האישה נוהגת באופן מוחלט כמנהג בעלה, ללא צורך בהתרת נדרים וללא אפשרות לנהוג כמנהג הוריה. לדעת הרב עובדיה יוסף יש צורך בהתרה, וכן, אישה ספרדייה הנשואה לאשכנזי, יכולה להמשיך לאכול קטניות כשהיא מתארחת בבית הוריה.

7. מצה עשירה: מצה עשירה עשויה מקמח (כשר לפסח) ש-לשים אותו במי פירות (יין, מיצים טבעיים, ביצים) ללא תערובת מים. הספרדים נוהגים לאכלה בפסח (על פי פסק השולחן ערוך, אולם כף החיים וכן הרב אליהו מחמירים), והאשכנזים נוהגים שלא לאכלה⁶³ פרט לזקנים או לחולים, אולם לדעת פוסקים רבים⁶⁴ זהו רק כאשר המצה העשירה נאפתה באותם הידורים כמו מצה רגילה! גם לילדים קטנים ניתן לתת מצה עשירה. חשוב לציין: לעיתים יש על עוגיות מצה עשירה הכשר כללי לפסח אולם כאמור זהו רק לספרדים ולא לאשכנזים! 'עוגות' העשויות מקמח מצה עם מי פירות - אינם בכלל מצה עשירה, ומותר לאכלם בפסח (פרט לנוהגים איסור באכילת 'מצה שרויה').

8. מוצרי מזון 'ניטרליים': לכאורה במצרכים 'טבעיים' כגון בשר, דגים, ביצים, חלב וכיו"ב, לא אמורה להיות בעיה, ואף על פי כן - בשר מוכשר צריך השגחה בשל מלח ההכשרה.

9. בשר טחון/מעובד צריך השגחה בשל החומרים המוספים בו (יש עם תוספת חלבון שהוא קטניות!).

10. דגים: לשטוף לפני השימוש. דגים טחונים/מעובדים טעונים השגחה.

11. ביצים: עקרונית אין חששות. בשנים

קודמות הייתה בעיה לגבי החותמות על הביצים, אולם בעיה זו נפתרה.

12. חלב: לפי פוסקים מסוימים יש בעיה בחלב פרות שאכלו חמץ. לכן יש השגחה על הרפתות

ש-פרות לא תאכלנה חמץ תקופה ארוכה לפני פסח, ועדיין יש כאלו המקפידים להשתמש רק בתוצרת חלב שהוכנה בערב פסח.

13. מוצרי חלב 'מעובדים' (גבינות, מעדנים וכיו"ב) טעונים השגחה. חלק מהמוצרים מכילים קטניות. שימו לב: ישנם מוצרי חלב שהם בכשרות 'מהדרי' לכל השנה אולם לא לפסח!!

14. קינואה: ברור שאין הוא ממיני הדגן (גם מבחינה בוטנית, וגם מכיוון שאין הוא מכיל גלוטן הוא אינו 'מחמץ').

השאלה ההלכתית הרלוונטית היא האם יש לו דין 'קטניות'. נראה לי שמעיקר הדין אין לו, משתי סיבות: א) מבחינה בוטנית (שייך למשפחת הסלקיים) ומבחינת צורת גידולו (גרעינים על שיח). ב) על פי העיקרון שנקבע על ידי הרב משה פיינשטיין⁶⁵ "אין לנו בדבר אלא מה שמפורש שנהגו לאיסור, לא נאסרו אלא המינים שנהגו ולא שאר המינים שלא הנהיגו מפני שלא היו מצוין אז".

לסיכום: לספרדים המתירים קטניות ודאי מותר, וגם לאשכנזים יש בסיס רחב להקל. מי שקונה קינואה בתפוזות חייב לברור היטב (כמו שבוררים אורז).

15. תמרוקים וחומרי ניקוי: חלק מהתמרוקים וחומרי ניקוי (במיוחד המיובאים מחו"ל) עלולים להכיל

63. רמ"א סימן תסב סעיף ד

64. משנה ברורה תסב ס"ק יט, ר' משה פיינשטיין ועוד

65. שו"ת אגרות משה, א"ח ח"ג סימן סג

3. משחות, טיפות עיניים וכל תרופה בשימוש חיצוני מותרים לכל חולה⁶⁸.
4. ככלל, לקראת חג הפסח, כבכל שנה, מפרסמות קופות החולים, בשיתוף עם הרבנות הראשית לישראל, רשימה של תרופות כשרות לפסח, ללא חשש חמץ

ההכנות לליל הסדר

לג. יש לסדר את שולחן הסדר בצורה מכובדת כדרך חרות⁶⁹.
לד. יש להכין מבעוד יום את צרכי הסדר⁷⁰, דהיינו סידור הקערה, צליית הזרוע והביצה, וכן קילוף החסה למרור ושטיפתו, הכנת חזרת, חרוסת ומי מלח. לה. לכרפס - לוקחים ירק שברכתו אדמה. נוהגים לקחת סלרי (ויש לוקחים תפוח אדמה, צנון או פטרוזיליה). ניתן לקחת גם כל ירק אחר, מלבד חסה או חזרת⁷¹.

סדר הקערה

מנהג הרמ"א⁷²

66. פסקי תשובות חלק ה' סימן תסו סעיף א
67. פסקי תשובות חלק ה' סי' תמב סעיף ה
68. פסקי תשובות פסח חלק ה' סימן תמב הלכה א
69. שו"ע סימן תעב סעיף ב.
70. שו"ע תעב א, משנ"ב ס"ק א
71. שו"ע סימן תעב סעיף ד, משנ"ב ס"ק, כ"כ החיים ס"ק מח.
72. רמ"א סימן תעב סעיף ד

אלכוהול המופק מדגנים שהוא חמץ. אמנם, חמץ זה 'נפסל מאכילת כלב' עוד לפני זמן איסור חמץ, ולכן פוסקים רבים מתירים את השימוש בחומרים אלו. אולם ישנם פוסקים האוסרים להשתמש בפסח בחומרי ניקוי לכלים (שעלולים להתערב במאכל) או בכאלו המיועדים לסיכת הגוף (סיכה=שתייה) או במשחת שיניים שיש לה טעם טוב ומכניסים אותה לפה ללא הכשר. בשוק, מצוי מגוון רב של תכשירים כשרים לפסח, ואין שום בעיה להשתמש בהם.

16. חומרי ניקוי כלליים, אבקות כביסה, משחת נעליים וכיו"ב - אינם צריכים הכשר לפסח.
17. **תרופות:** תרופות מסוימות עלולות להכיל מרכיבים שהם חמץ, ועל כן צריך לנהוג כדלקמן: חולה שיש בו סכנה - יכול ליטול כל תרופה הניתנת לו על ידי הרופא. חולה שאין בו סכנה - אין שום בעיה להשתמש בזריקות, פתילות (נרות), טיפות אוזניים ועיניים, משחות חיצוניות, מדבקות לעור, יוד. לרוב הפוסקים אין גם בעיה בשימוש בכדורים או סירופים מרים. הבעיה קיימת בכדורי מציצה או סירופים שיש בהם הנאה. במקרה של צורך בתרופות אלו - יש לבקש מהרופא או הרוקח תרופה המופיעה ברשימת התרופות הכשרות לפסח. ה'צורכים' ויטמינים ותוספי מזון - יתייעצו עם רופא ועם רב עד כמה העניין נחוץ.

סיכום לגבי התרופות

1. חולה שיש בו סכנה ואפי' חשש סכנה, עליו ליטול כל תרופה שנצטווה על ידי הרופאים, אם ישנה תרופה חלופית שאין בה חשש חמץ ופעולתה היא כמו הראשונה, אזי יעדיף אותה⁶⁶.
2. תרופות המכילים קטניות מותרות לכל חולה (גם לאלו המקפידים על קטניות)⁶⁷.

להסב, ואשכנזיות, יש שנהגו שלא להסב, ויש שנהגו להסב⁸².

קדש-שתיית ארבע כוסות

מב. חכמים חייבו כל אדם מישראל, בין אנשים ובין נשים, לשתות בלילה זה ארבע כוסות יין או מיץ ענבים⁸³. מג. יש לשתות כוסות אלו על פי הסדר האמור בהגדה. לספרדים, בברכה על כוס ראשונה ושלישית⁸⁴ ולאשכנזים ברכה על ארבע הכוסות. בנוסף, אם שתה אותן זה אחר זה ללא אמירת סדר ההגדה ביניהם - לא יצא ידי חובתו⁸⁵. מד. לכתחילה, צריך למלא כל כוס עד הסוף⁸⁶. ראוי שלא לקחת כוס גדולה מדי אם אין בדעתו לשתות את רובה⁸⁷.

הסבה

לו. תיקנו חז"ל שבלייל הסדר כל אדם יאכל וישתה בהסבה, משום שבכך מראה את עצמו כבן חורין.

לז. ההסבה צריכה להיעשות לצד שמאל, וגם שמאלי, יסב וישען לכיוון שמאל של כל אדם⁷⁴.

לח. צריך להסב במספר מקומות במהלך הסדר⁷⁵: בשעת אכילת 'כזית' מצה, בשתיית ארבע כוסות, ב'כורך' וב'אפיקומן', והמסב בכל הסעודה הרי זה משובח⁷⁶. אולם, בעת קריאת ההגדה ובאכילת המרור - אין להסב⁷⁷.

לט. אם אכל את ה'כזית' מצה ללא הסיבה, עליו לשוב ולאכול 'כזית' מצה בהסבה, אך לא יברך שנית⁷⁸. אך ב'כורך' וב'אפיקומן', אם אכל בלא הסיבה, וקשה לו לחזור ולאכול שנית, אינו צריך לחזור ולאכול בהסיבה⁷⁹.

מ. אם שתה את אחת מארבע הכוסות שלא בהסיבה - למנהג הספרדים, יחזור וישתה את הכוס בהסבה ללא ברכה⁸⁰. אך למנהג האשכנזים - כך הדין רק בכוס השנייה (כוס ראשון לא יחזור וישתה) ובאכילת מצת מצווה, אך באפיקומן לא יחזור ויאכל בכלל⁸¹.
מא. למנהג הספרדים גם נשים צריכות

73. באר היטב סימן תעב ס"ק ח
74. שו"ע סי' תעב סעיף ג, מקראי קודש - ל'ליל הסדר פרק ד כה, חזון עובדיה-הגדה של פסח עמ' קכב
75. שו"ע סימן תעב סעיף ב, תעה סעיף א, תעב סעיף א.
76. רמ"א סי' תעב סעיף ז כתב שלכתחילה יסב כל הסעודה, ובחזון עובדיה-הגדה של פסח עמ' קכד כתב שהמיסב 'הרי זה משובח', ועיין במקראי קודש פרק ט הערה טו שכתב בשם הגר"א בנצל שכן עיקר, שה"ז משובח.
77. משנ"ב סימן תעב ס"ק עא, כ"כ החיים ס"ק קנא.
78. שו"ע סימן תעב סעיף ז, משנה ברורה ס"ק כב, חזון עובדיה-הגדה של פסח עמ' קנט
79. משנ"ב סימן תעב ס"ק כג ותעב ס"ק ד, חזון עובדיה-הגדה של פסח עמ' קעז-קעח
80. שו"ע סימן תעב סעיף ז, ילקו" מועדים עמ' שצו סע' כב, מעיר שם שבכוס שני - אם אינו רגיל לשתות יין בתוך הסעודה יש אומרים שצריך לחזור ולברך.
81. רמ"א סימן תעב סעיף ז, משנה ברורה ס"ק כא-כ"ב
82. שו"ע ורמ"א סימן תעב סעיף ד, מקראי קודש פרק ד כא
83. שולחן ערוך סימן תעב סעיף ח וסעיף יג, ילקו" מועדים עמ' שפ"ו סע' טו, פניני הלכה פרק טז סימן זהלכות שלמה פרק ט סימן יא ובהערה 84. ילקו" מועדים עמ' שצ' סע' לח
85. שולחן ערוך סימן תעב סעיף ח
86. כ"כ החיים סימן תעב ס"ק סז בשם המאמר מרדכי, מקראי קודש-הל' ליל הסדר פרק ד סימן יג ובהערה מח כך פסק הגר"מ אליהו.
87. משנ"ב סימן תעב ס"ק לג

מה. לכתחילה יש לשתות בכל כוס כשיעור 'רביעית' לפחות, ובדיעבד יוצאים ידי חובה בשתיית רוב 'רביעית'⁸⁸.

ורחץ-נטילת ידיים⁸⁹

מו. כל המסובים נוטלים ידיים ללא ברכה, ויש הנוהגים שרק עורך הסדר נוטל. כל המסובים לוקחים מהכרפס⁹⁰ פחות משיעור של 'כזית'⁹¹. את הכרפס (כל ירק למעט חסה וחזרת, לרוב האשכנזים משתמשים בתפו"א, פטרוזיליה או צנון, והספרדים - בסלרי) טובלים במי מלח או בחומץ ויש הנוהגים לטבול בחרוסת. ומברכים בורא פרי האדמה ומכוונים להוציא בברכה גם את המרור, ויש הנוהגים שרק עורך הסדר מברך בורא פרי האדמה ומכוון להוציא את כולם ידי חובה.

יחץ-חציית המצה האמצעית⁹⁰

מז. את המצה האמצעית משלוש המצות יחצה לשניים, (לנוהגים לשים שתי מצות בליל הסדר, יבצעו את המצה התחתונה) ישאיר חצי אחד ואת החצי השני (הגדול) יעטוף במפית וישמור לאפיקומן.

מגיד-סיפור יציאת מצרים⁹², הוא העיקר של ערב זה, זו העברת המסורת לדור הבא, ולכן ישתדל להאריך (כמובן בהתאמה לפי כוחות ועייפות המסובים) ולספר בנפלאות הבורא ביציאת מצרים.

מח. "מצות עשה מן התורה לספר בניסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמשה עשר בניסן"⁹³.

מט. כל מי שלא אמר שלושה דברים אלו: פסח, מצה ומרור וביאורם, לא יצא ידי חובה⁹⁴.

נ. יש להסביר ולבאר את ההגדה באופן

שיבינו כל הסמוכים לשולחן ה'סדר' ויצאו ידי חובת סיפור יציאת מצרים⁹⁵. נא. אמירת ההגדה מתחילה ב"הא לחמא עניא"⁹⁶.

נב. נוהגים לכסות את המצות או להוריד אותם מהשולחן (עד "עבדים היינו") ומוזגים כוס שניה ומתחילים באמירת "מה נשתנה".

נג. בעניין שטיפת (הדחת) הגביע לאחר שתיית הכוס הראשונה ולפני מזיגת הכוס השנייה, ישנה מחלוקת, לדעת המשנ"ב: 'אין צריך שטיפה והדחה שכבר שטפו לקידוש'. אולם 'כף החיים' כתב שכל הכוסות טעונים הדחה ושטיפה, וסיים: 'טוב שיהיה לו כלי מלא מים סמוך לשולחן כדי לשטוף ולהדיח הכוסות בין כוס לכוס'⁹⁷.

נד. אמירת ההגדה מסתיימת בברכת "גאל ישראל", שלאחריה שותים את הכוס השנייה, בהסבה לצד שמאל.

רחצה-נטילת ידיים עם ברכה

נה. נוטלים ידיים בברכה לצורך אכילת המצה⁹⁸.

88. שולחן ערוך סימן תעב סעיף ט, משנה ברורה ס"ק לג, ילקו"י עמ' שפי סעיף כב

89. מקראי קודש פרק ה

90. שו"ע סי' תעג סעיף ו

91. מקראי קודש הערה ח-יש המצריכים כזית

92. שו"ע תעג ו, מקראי קודש פרק ו

93. רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ז הלכה א, חזון עובדיה 'מגיד' סעיף י

94. רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ז הלכה ה, משנה ברורה סימן תעג ס"ק סד

95. רמ"א תעג סעיף ו, חזון עובדיה-הגדה של פסח-עמ' קמט

96. מנהגים שונים אם 'הא' בקמץ או צירה וכן אם לומר 'כהא לחמא עניא'...

97. משנ"ב סימן תעג ס"ק סח, כף החיים סימן תעג סק"א

98. שו"ע סימן תעה סעיף א, מובא בחזון עובדיה-הגדה של פסח, שאם יודע שלא הסיח דעתו מנטילה ראשונה ועד עכשיו-יטול ללא ברכה. אך המשנ"ב ס"ק א כותב "חיישין שמא הסיח דעתו..."

נטילה זו היא חובה על כל המסובים. (הנוהגים לומר 'לשם ייחוד...' או את ה'סימנים' ישימו לב לאומנם לפני נטילת הידיים בכדי שלא לגרום להפסק).

מוציא-מצה⁹⁹

נו. מצוה על כל אדם מישראל שהגיע למצוות, הן איש והן אישה לאכול מצות בליל הסדר.

נז. מברכים "המוציא" על שלוש המצות, (לנוהגים על 3 מצות ולא שתיים-) מניח את המצה התחתונה ומברך על שתי המצות העליונות (מצה שלימה ומצה חצויה) את ברכת 'על אכילת מצה' בוצע משתיהן ביחד ומחלק למסובים שיעור של 'כזית' ואוכלים בהסיבה!

נח. לדעת השו"ע¹⁰⁰ טובלים המצה במלח, ולדעת הרמ"א אין טובלים בליל הסדר בכדי שייחשב לחם עוני.

נט. מהו שיעור האכילה? לשון השו"ע¹⁰¹: 'כזית מכל אחד' - דהיינו לכתחילה שני זיתים (בדיעבד, כתב ה'משנה ברורה' שיוצאים בכזית אחד).

ס. כאשר ה'קערה' (עם המצות) נמצאת רק לפני עורך הסדר, ואין במצות שלפניו 'כזית' לכל אחד מהמסובים, מחלקים מעט מהמצות שבקערה, ומשלימים (לשיעור שני זיתים) מ'מצה שמורה' אחרת.

סא. שיעור ה'כזית' ע"פ גדולי דורנו הספרדים הוא כעשרים ושבעה גרם, כך לכל אחד מה'כזיתים', ולמתקשים/חולים תשעה עשר גרם.

לאשכנזים: לגר"ח נאה, שיעור כזית הוא עשרים ושבעה סמ"ק (י"א שכך זה גם בגרם, בכל מקרה זה קרוב לשיעור מצת מכונה רגילה) ולמתקשים/חולים יסתפקו בתשעה עשר סמ"ק. ע"פ החזון איש-שיעור כזית הוא חמישים סמ"ק

במצה הראשונה ולשאר ה'כזיתים' די בעשרים וחמישה סמ"ק ולמי שקשה ניתן להקל לאחר המצה הראשונה.

סב. בהנחה שמצת מכונה שוקלת כ 35-30 גרם, הרי שבאכילת מצה שלמה, יוצאים לכל הדעות ידי חובת שני הזיתים של 'מוציא מצה' (בהנחה שרק הכזית הראשון הוא מן התורה ויש להחמיר בו כשיעור הגדול, והכזית השני הוא מדברבן).

סג. את השיעור הנ"ל יש לאכול תוך 'כדי אכילת פרס'. השיעור המקובל על רוב הפוסקים הוא 4 דקות (וישנם דעות שונות עד 9 דקות).

סד. אין לדבר בעת אכילת שני ה'כזיתים' הראשונים, אם דיבר שלא מעניין המצה, לאשכנזים יברך שוב 'המוציא' ו'על אכילת מצה' ולספרדים לא יברך שוב. סה. בברכת 'על אכילת מצה' יכוון לפטור גם את אכילת מצת ה'כורך'.

סו. אם אכלו בטעות לפני צאת הכוכבים, יחזור לאכלו בזמן, אך ללא ברכת 'על אכילת מצה'. וכן יש לאכלו לפני חצות ואם אכלו לאחר חצות, לא יברך.

מרור

סז. טובלים כזית מרור בחרוסת, ומנערים את החרוסת, ואוכלים ללא הסיבה (לכתחילה¹⁰²).

סח. בשל אכילת הכרפס בתחילת הסדר, אין מברכים 'בורא פרי האדמה' על אכילת המרור, אולם מברכים 'אשר קדשנו במצוותיו וצננו על אכילת מרור'.

סט. במשנה מוזכרים חמישה מיני מרור, אולם בפועל רגילים להשתמש בשניים: חסה, המזוזה עם 'חזרת' שבמשנה, ו-

99. מקראי קודש פרק ז

100. סימן תעה סעיף א

101. סימן תעה סעיף א

102. מקראי קודש פרק ח סעיף ה

'חריין' (הלבן, הקרוי בפי העם 'חזרת'), המזוהה עם 'תמכא' שבמשנה. אך עדיף להשתמש בחסה!
ע. יש לאכול כזית מהמרור.

כור

עא. נוטלים כזית מהמצה השלישית (לנוהגים בשלש מצות) וכזית מרור, טובלים בחרוסת, ואוכלים ביחד ('סנדוויץ'), בהסיבה.
עב. אין מברכים על אכילה זו.
עג. בעניין אמירת 'זכר למקדש כהלל', יש נוסחים שונים, וכל אחד ינהג כמנהגו.

שולחן עורר

עד. אוכלים סעודת חג בתיאבון ובשמחה, רק לא ירבה בשתיית יין כדי שלא יירדם

צפון

עה. לאחר סיום הסעודה, אוכלים בהסיבה כזית מהאפיקומן¹⁰³ ללא ברכה. לדעת המשנה ברורה יש לאכול שני כזיתים. עו. לאחר אכילת האפיקומן אסור לאכול שום דבר, ולעניין שתיה - נחלקו הפוסקים.
מעיקר הדין מותר לשטוף את הפה במי פה אחרי האפיקומן, אך יש מחמירים בכך¹⁰⁴.
עז. ישנה מחלוקת אם מותר לעשן לאחר האפיקומן משום שמבטל את טעם המצה, והרב נבנצל כתב שאין לעשן 'משום ספק נפשות להחמיר'.
עח. עם סיום אכילת האפיקומן, מוזגים את הכוס השלישית. ולנוהגים, עכשיו נוטלים מים אחרונים.
עט. יש לאכול את האפיקומן לפני חצות הלילה.

בר

פ. מברכים ברכת המזון (עם יעלה ויבוא)

ללא הסיבה¹⁰⁵ ולאחריה שותים בהסיבה כוס שלישית.
פא. לכל הדעות, מברכים 'בורא פרי הגפן' על שתיית הכוס השלישית. לספרדים יש לכוון בברכה להוציא ידי חובה גם את הכוס רביעית.
פב. אין מברכים ברכה אחרונה לאחר שתיית הכוס השלישית.
פג. אין לשותות משקה משכר עד לכוס הרביעית, אך מים מותר¹⁰⁶.
פד. לאחר שתיית הכוס השלישית, מוזגים מיד כוס רביעית, ומנהג האשכנזים, למזוג גם כוס לאלוהיו, בתפילה שיבוא במהרה ויבשר את הגאולה השלימה.

הל

פה. לפני תחילת ההלל נהוג לומר "שפוך חמתך אל הגויים..." ומנהג אשכנז לומר זאת כשדלת הבית פתוחה.
פו. יש לומר הלל מ"לא לנו ה'..." עד "הללוך" וממשיכים הלל הגדול (מזמור קל"ו בתהילים), נשמת כל חי, ישתבח עד תחילת הברכה ומסיימים ב"הללוך" ובברכת 'מלך מהולל בתשבחות' וישנם מנהגים המשנים את סדר אמירת הפרקים הנ"ל.
פז. יש לומר את ההלל בשמחה ובנעימה, ובהרגשה של חירות ויש הנוהגים לאחוז את הכוס בזמן ההלל.
פח. יש מקפידים לומר גם את ההלל לפני חצות הלילה.
פט. עם סיום ההלל שותים כוס רביעית בהסבה. האשכנזים מברכים לפני 'בורא פרי הגפן' לאחר השתייה לכל הדעות והעדות- מברכים ברכה אחרונה (על הגפן...).

103. שווע סימן תעז סעיף א
104. באהלה של תורה סימן עא
105. מקראי קודש פרק ט הערה נה
106. מקראי קודש פרק ט סעיף מד

צ. אין חובה לומר את ההלל ולשתות את הכוס הרביעית במקום בו אכלו את הסעודה (ויש מחמירים).

קריאת שמע שעל המיטה
צא. הספרדים קוראים את קריאת שמע בשלימותה (יש הסוברים שלא לברך את ברכת המפיל) והאשכנזים אומרים רק פרשה ראשונה של קריאת שמע וברכת המפיל.

צב. 107

המצוה	שיעור	השיעור למעשה	משך זמנה	הערות
מצה	'כזית', ולכתחילה פעמיים 'כזית'.	כזית: אשכנזים שני שלישי מצת מכונה ויש מקילים בכשליש. ספרדים: כשליש מצת מכונה שלימה ויש מחמירים כמצת מכונה שלימה.	לכתחילה אכילה רציפה, בדיעבד בין 2 ל-9 דקות. לגר"ע יוסף 6-7.5 דקות.	מצוה מן התורה. ראוי להקפיד לקיימה בשיעור לכתחילה. רבים מקפידים לאכול 'מצת יד' בסדר.
מרור	'כזית'.	כ-25 גרם, למחמירים- עלה חסה גדול	כנ"ל	יש לוודא שהחסה ללא חשש חרקים.
'כורך'	'כזית' מצה ו'כזית' מרור.	מצה- כשליש מצה, ויש מקילים בחמישית מצת מכונה. מרור- כ-25 גרם, למחמירים- עלה חסה גדול.	כנ"ל	בשעת הדחק ניתן להקל שבמרור 'לכורך' לא צריך שיעור 'כזית'.
אפיקומן	'כזית'	לאשכנזים- כשליש מצה ויש מקילים בחמישית מצת מכונה. לספרדים- לכתחילה כשליש מצת מכונה ולמחמירים כמצת מכונה שלמה	כנ"ל	יש נוהגים לקחת כשיעור שני זיתים
ארבע כוסות	'רביעית' בכל כוס	86 מיליליטר (כשליש כוס חד פעמית) יש מחמירים 150 מיליליטר	לכתחילה- בבית אחת בדיעבד- כמו במצה	לכתחילה ישתה רביעית של 150 מיליליטר. אם הכוס גדולה- מספיק לשתות רוב כוס. בדיעבד די ברוב רביעית.

107. פניני הלכה פרק ט"ז

לוח זמנים לפסח תשפ"ד:

על פי שיטת:	סוף זמן:	אכילת חמץ	ביעור חמץ
הגר"א	10:26	11:32	
מג"א	09:56	11:17	
הרב עובדיה	09:57	11:17	
הרב אליהו	09:31	10:47	

חצות ליל הסדר 00:37

דיני חול המועד

מצוות חול המועד

צג. כשם שמצווה לכבד את השבת ולענגה - כך מצווה לכבד את מועדי ישראל ולענגם, שהרי נצטוונו בהם: "מקרא קודש", ופירשו חז"ל שהכוונה לכבד את המועד בלבוש הולם, ולענגו באכילה ושתיה¹⁰⁸.

צד. במהלך ימי חול המועד יש להקפיד ללבוש בגדים נקיים, ולתחילה יש ללבוש בגדים מיוחדים כשל בגדי שבת¹⁰⁹.

צה. "ושמחת בחגך" - מצווה מן התורה להיות שמח וטוב לב בימי החג. לפיכך, מצווה לאכול בשר, יין ושאר דברים שמתענגים באכילתם¹¹⁰.

צו. מצווה לקבוע סעודה על הפת (מצה) גם בחול המועד בכל יום בבוקר ובערב, אך אין בכך חובה¹¹¹.

צז. בברכת המזון מוסיפים "יעלה ויבוא". אם שכח והתחיל כבר את הברכה הבאה, אינו חוזר¹¹².

צח. בשחרית, מנחה וערבית מוסיפים בתפילת שמנה עשרה "יעלה ויבוא". אם שכח לפני שפסע בסוף תפילת העמידה - חוזר לברכת 'רצה'. אם נזכר לאחר שפסע - חוזר לראש התפילה¹¹³.

צט. בשחרית, לאחר חזרת הש"ץ, אומרים הלל ומדלגים על הקטעים "לא לנו" ו"אהבתי"¹¹⁴.

איסורי מלאכה

ק. "... וְקָרַאתָ לַשַּׁבָּת עֲנָג לְקָדוֹשׁ ה' מְכַבֵּד וְכַבֵּדְתָּ מַעֲשֵׂוֹת דְּרָכָיךָ... ", דרשו חז"ל "... וְקָרַאתָ לַשַּׁבָּת עֲנָג זו שבת בראשית, ... וְכַבֵּדְתָּ זו יום טוב, מַעֲשֵׂוֹת דְּרָכָיךָ זה חולו של מועד ..."¹¹⁵.

קא. כדי שלא יהיו ימי חול המועד כשאר ימות החול, נאסרה בהם עשיית חלק מהמלאכות¹¹⁶. חכמים החמירו באיסור זה מאוד ואמרו: "כל המבזה את המועדות כאילו עובד עבודה זרה"¹¹⁷.

קב. פעולות שגרתיות שאין טורח בעשייתן, כגון דיבור בטלפון, נסיעה ברכב וכדו', מותרות, אפילו אם אינן לצורך החג¹¹⁸. קג. כתיבה, מסחר, ושאר המלאכות שיש בהן אפילו טורח מועט - אסור לעשותן שלא

108. מכילתא בא פרשה ט, ספרא פרשת אמור פרשתא יב ה-ח, ספרי פרשת פינחס קמז, משנה ברורה תקל סק"א, שער הציון תקל אות ד. מכל מקום מבואר שאין קדושתו חמורה כחג עצמו, שהרי מותר הוא במקצת מלאכות, וגם אין חובה גמורה לכבדו באכילת פת כבשבת ובחג, אלא צריך לקדשו ולכבדו שלא יהיה כימי החול.

109. משנה ברורה תקל סק"א, ילקוט יוסף מועדים עמוד תקב.

110. רמב"ם הלכות יום טוב פרק ו הלכות יז-יח, משנה ברורה תקכט ס"ק טז.

111. מש"ב סימן תקל סק"א, וכן מש"ב תעה ס"ק מה בשם הגר"א. ילקוט יוסף מועדים עמוד תקב.

112. שולחן ערוך סימן קפח סעיף ז. אבל אם נזכר לאחר שסיים את ברכת 'בונה ירושלים' אך קודם שהתחיל את ברכת 'הטוב והמטיב', אומר: "ברוך אתה ה' א-לוהינו מלך העולם, שנתן מועדים לעמו ישראל לששון ולשמחה" (שולחן ערוך שם). אם נזכר לפני שהזכיר את השם בחתימת ברכת 'בונה ירושלים' - יחזור ל"עלה ויבוא". כמו כן, אם עומד אחרי הזכרת השם, ימשיך: "למדי חוקיך", ויחזור ל"עלה ויבוא" (משנה ברורה שם ס"ק כב, ילקוט יוסף מועדים עמוד תמט).

113. שולחן ערוך סימן תצ סעיף ב. ומש"ב ס"ק ג.

114. שולחן ערוך סימן תצ סעיף ד ומש"ב ס"ק ז.

115. ישעיהו פרק נח פסוק יג, ויקרא רבה פרשה לד אות טז.

116. משנה ברורה סימן תקל סק"א (ועיי' שם שנהלכו הראשונים אם איסור זה הוא מדאורייתא או מדרבנן).

117. ילקוט יוסף מועדים עמוד תקב.

118. מסכת פסחים דף ק"ח ע"א.

119. ראה המשנה ברורה סימן תקמ סק"ז.

לצורך החג. אבל אם יש בהן תועלת או הנאה כלשהי בחג עצמו (כגון: פתרון תשבצים), או שקיימת סבירות גבוהה שיהיה צורך בדבר - מותר לעשותן¹¹⁹. קד. עשיית מלאכה לצורך המועד (שאינה לצורך אוכל נפש¹²⁰) מותרת רק כאשר לא התאפשר לעשותה קודם, אבל אם התכוון (לפני כניסת החג) לדחות את ביצוע המלאכה לחול המועד - אסור לו לעשותה¹²¹.

קה. לצורך רבים מותר לעשות מלאכה שאינה דורשת מיומנות, גם כשאין בכך תועלת או הנאה כלשהי בחג עצמו¹²².

קו. עבודה הדורשת הכשרה או מיומנות (כגון עבודות בינוי¹²³) - אסור לעשותה אפילו לצורך החג, אלא במקרים הבאים

- הכנת הארוחות לימי החג, וכן תיקון כלי המטבח המשמשים למטרה זו¹²⁴.
- עשיית הנדרש לשאר צורכי הגוף¹²⁵, כגון: תיקון המקלחת שישתמשו בה בימי החג.

- 'דבר האבד' - מניעת נזק כספי או בריאותי, וכן הפסד כספי, או אפילו חשש (סביר) להפסד¹²⁶.

- לשימוש הרבים-כאשר הדבר נחוץ בחג עצמו¹²⁷.

קז. תספורת וגילוח, חכמים אסרום אף על פי שהם צורך המועד, כדי שיזדרזו לעשות זאת לפני החג - לכבוד החג¹²⁸. האיסור הוא גם למי שרגיל להתגלח בכל יום¹²⁹. קח. כמו כן, אסרו חכמים לכבס בחול המועד¹³⁰. אולם לגהץ - מותר¹³¹.

קט. ניקוי מקומי של כתם - מותר, אם אמנם הבגד התלכלך במהלך החג, או שאין לו בגד אחר (גם אם התלכלך קודם החג)¹³².

קי. גרייזים ושאר בגדים הרגילים להתלכלך בתדירות גבוהה - מותר לכבסם, אם התלכלכו במהלך החג ואין לו אחרים במקומם¹³³. במקרה זה, יש מתירים

להכניס למכונת הכביסה גם בגדים נוספים שיזדקק להם במשך החג¹³⁴. קיא. אסור לקנות או למכור בחול המועד, אלא דברים שיש בהם צורך במהלך החג¹³⁵, או שנזדמנה לו עסקה משתלמת וקשה להשיג כמוה לאחר החג¹³⁶. ... יש פוסקים שמתירין למכור בצנעא סמכינן עליהו היכא דנזדמן לו ריוח מרובה ומ"מ צריך להוציא מהן קצת לשמחת יו"ט¹³⁷.

קיב. כל מלאכה שאסור לעשותה בחול המועד - אסור לעשותה אף על ידי נכרי¹³⁸.

119. שולחן ערוך סימן תקמא סעיף ה, משנה ברורה סימן תקלז סק"א, שמירת שבת כהלכתה פרק סז סעיף לד.

120. שולחן ערוך סימן תקלג סעיף א.

121. משנה ברורה סימן תקמ סק"ט.

122. שולחן ערוך סימן תקמד סעיף ב, משנה ברורה סק"א.

123. שולחן ערוך סימן תקמ סעיף א.

124. שולחן ערוך תקלג סעיף א, תקמ סעיף ז-ח, משנה ברורה תקמ ס"ק יח וס"ק כ.

125. שולחן ערוך תקמ סעיף ה, ביאור הלכה ד"ה "כל", שמירת שבת כהלכתה פרק סו סעיף כ.

126. שולחן ערוך תקלז סעיף א. עיין שמירת שבת כהלכתה פרק סז סעיף טז, וכתב שם שבהגדרת 'טורח גדול', ובהגדרת 'הפסד גדול במיוחד', אין לדיין אלא מה שענינו ראות.

127. שולחן ערוך תקמד סעיפים א-ב, משנה ברורה ס"ק א-ב.

128. שולחן ערוך סימן תקלא סעיפים ב, משנה ברורה ס"ק ג.

129. שמירת שבת כהלכתה סו ס"ק קז, ילקוט יוסף מועדים עמוד תקטז. וראה שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן קסג שמוכיח שמותר למתגלח תדיר להתגלח בחוה"מ, אך מסכם ש 'אייני נהוג להתיר אלא למי שיש לו צורך ביותר או מצטער ביותר... להסומך על זה לצורך ייפיו אין למחות בידו ומעצם הדין הוא מותר'.

130. שולחן ערוך סימן תקלד סעיף א.

131. שו"ע ורמ"א סימן תקמא סעיף ג. ילקו"י מועדים עמ' תקיח.

132. שמירת שבת כהלכתה פרק סו סעיף עב.

133. שולחן ערוך ורמ"א סימן תקלד סעיף א. ילקו"י מועדים עמ' תקיח.

134. שמירת שבת כהלכתה פרק סו הערה רנא.

135. שולחן ערוך תקלט סעיף א. יא.

136. שולחן ערוך תקלט סעיף ה וסעיף ט.

137. מש"ב ס"י תקלט ס"ק ה.

תפילין

קיג. המנהג שאין מניחין תפילין בחול המועד בארץ ישראל, ויש שנהגו להניחם בצינעא וללא ברכה¹³⁹.

אסרו חג

קיד. נהוג להוסיף קצת באכילה ושתייה והמנהג לא להתענות ולא להספיד בו¹⁴⁰.

דיני ימי ספירת העומר

קטו. נכתבו מספר טעמים לכך שאין מברכים ברכת 'שהחיינו' על ספירת העומר: ר"ן וכן הרשב"א כתבו מכיוון שספירת העומר מזכיר את החורבן. בעל המאור (בר"ן שם) - לא מברכים שהחיינו על מצווה שדרבנן תיקנו כ-זכר הרדב"ז - ספירת העומר היא הכנה לחג השבועות ולא מברכים על הכנה לחג, כשם שאין מברכים על בניית סוכה. הסבר נוסף שהוא מביא, שהמצווה נשלמת רק בסוף הספירה ואין מברכים שהחיינו בסוף המצווה.

הלבוש - מברכים שהחיינו רק על שמחה, ובספירה עצמה אין שמחה, והיא רק מראה שאנו מחכים לחג השבועות בעל העקדה - משום שיציאת מצרים הייתה בשביל לקבל את התורה אולם היה צריך להמתין 50 יום בגלל שפל מדרגתם. אם כן, בתקופת ימי הספירה בני ישראל היו מרוחקים מהקב"ה ומהתורה, עד שיטהרו ואיך יברכו שהחיינו על ימי הריחוק?

קטז. לפני ספירת העומר מברכים מעומד (אם ישב יצא ידי חובה בדיעבד)¹⁴¹.

"...אשר קדשנו...על ספירת העומר" קיז. על הספירה לכלול את מספר היום, ומהשבוע השני גם את מספר השבועות ומספר הימים שעברו מתחילת השבוע החדש ובסיומה את המילה בעומר או

לעומר.

קיח. יש לספור לאחר הזמן של צאת הכוכבים. הספירה המועדפת לאחר תפילת ערבית בתחילת הלילה¹⁴². קיט. לגבי מי ששכח לספור יום אחד, עליו להמשיך לספור אך ללא ברכה¹⁴³.

מנהגי אבלות בספירת העומר

קכ. נהגו ישראל במנהגי אבלות שונים בימי ספירת העומר. מתחילים לנהוג במנהגי האבלות מיד לאחר חג הפסח ונוהגים בהם עד ל"ג בעומר¹⁴⁴. יש מהאשכנזים שנוהגים באבלות מב' באייר ועד שבועות¹⁴⁵. קכא. הספרדים נוהגים באבלות גם ביום ל"ג בעומר, וכן בלילה שאחריו, ומותרים בשמחה ותספורת רק מיום ל"ד בבוקר¹⁴⁶. אך למנהג האשכנזים כבר בבוקר של יום ל"ג בעומר מותרים בשמחה¹⁴⁷.

קכב. מנהגי האבלות כוללים איסור עריכת נישואין, איסור תספורת וגילוח. לגבי גילוח, המתגלח על בסיס יומי, יש לו על

138. שולחן ערוך תקמג סעיף א
139. ילקו"י עמ' תקג ג, שמירת שבת כהלכתה פרק סז הערה קסח
140. שו"ע סי' תכ"ט ב, משנ"ב ס"ק יד
141. שו"ע סימן תפט סעיף א
142. פניני הלכה זמנים פרק ב
143. שו"ע סימן תפט סעיף ח
144. שולחן ערוך ורמ"א סימן תצג סעיפים א-ב.
145. בפוסקים הוזכרו מנהגים נוספים: יש שנהגו באבלות מל' בניסן ועד ג' בסיון בבוקר, לא כולל ל"ג בעומר (משנה ברורה סימן תצג ס"ק טו); יש שנהגו באבלות בכל ימי הספירה, מלבד ימי ראש חודש אייר, יום ל"ג בעומר, ומראש חודש סיון והלאה (משנה ברורה סימן תצג ס"ק טו); המקובלים נהגו באבלות בכל ימי הספירה, מלבד בערב חג השבועות, ואפילו בראש חודש ובל"ג בעומר נהגו שלא להסתפר (כף החיים סימן תצג ס"ק יט).
146. שולחן ערוך תצג סעיף ב.
147. רמ"א סימן תצג סעיף ב. יש מתירים בתספורת כבר מליל ל"ג בעומר - משנה ברורה תצג ס"ק יא. פניני הלכה פרק ג סימן ז ובערה 9

מי לסמוך בגילוח הזקן (לתוספת עיון, עיין בהערה)¹⁴⁸. כמו כן, נהגו להימנע משמיעת מוזיקה משמחת, אך סעודת אירוסין מותרת ללא מוזיקה¹⁴⁹. קכג. מי שהוזמן לחתונה כאשר למנהג החתן והכלה מותר להינשא ביום זה, ולמנהג המוזמן אין מתחתנים, רשאי לרקוד בחתונה ולהשתתף בסעודה¹⁵⁰.

קכד. תספורת לנשים: לספרדיות מותר ולאשכנזיות יש להחמיר¹⁵¹. קכה. מותר לעשות מסיבה שאין בה ריקודים ומוזיקה¹⁵².

קכו. נופש וטיולים - מותרים כל עוד אינם עם מוזיקה¹⁵³.

קכז. ביום כ"ח אייר-יום שחרור ירושלים, ע"פ תקנות הרבנות הראשית מותר לפי כל המנהגים ואף לאלו מהאשכנזים הנוהגים אבלות בימים אלו, לא ינהגו בשום הגבלה ומותרים גם להינשא¹⁵⁴.

קכח. גם בראש חודש אייר אסורים בתספורת וגילוח¹⁵⁵. אך כשחל ראש חודש אייר בשבת, מותר להסתפר ולהתגלח ביום ששי¹⁵⁶.

קכט. הכנסת ספר תורה: מדברי המגן אברהם משמע שריקודים ומחולות של מצוה מותר לעשות בימי הספירה. על כן הכנסת ספר תורה לבית הכנסת מותרת בימי הספירה שהרי עצם הריקוד לכבודה של תורה יש בו מצוה. קל. נוהגים להתגלח לכבוד יום העצמאות¹⁵⁷.

יום ירושלים ויום העצמאות¹⁵⁸

קלא. מצווה לעשות ימי הודאה, משתה ושמחה בימים אלו.

קלב. מצווה לומר הלל ביום העצמאות וביום שחרור ירושלים (מחלוקת האם בברכה או לא) וכן ישנם תוספות בתפילה המובאות בסידורים שלנו וכן בלוח דינים ומנהגים.

קלג. אין אומרים תחנון בימים אלו.

קלד. לגבי מנהגי האבלות של ימי ספירת העומר, מוסכם על רוב הדעות שמנהגי האבלות אינם חלים בימים אלו. קלה. בשנה בה בשבת פרשת במדבר מברכין החודש - דעות שונות לגבי אמירת 'אב הרחמים' לדעת הגר"א אין אומרים, ויש הנוהגים לאמרו בכל השבתות שבין פסח לשבועות. ובמנחה אין אומרים 'צדקתך צדק'.

חג השבועות

קלו. מנהגים שונים נהגו ישראל בחג זה וכולם חשובים ומבורכים, המנהגים הנפוצים הם לימוד/תיקון ליל שבועות, מנהג קישוט בתי הכנסת והבתים בירק וכן אכילת מאכלי חלב ודבש.

קלז. המנהג להישאר ערים וללמוד/לומר את התיקון הינו חשוב, אך לא על חשבון הריכוז בתפילות של מחרת בבוקר וכל

148. שולחן ערוך סימן תצג סעיפים א-ב. בשו"ת 'אגרות משה' הקל בגילוח בימי הספירה כשזקוק לדבר לצורך פרנסה, וכן מצינו שהקלו למי שמוזמן לפני שר יוש קפידיא אם ילך שם ללא גילוח. פניני הלכה פרק ג סימן ה
149. שולחן ערוך תצג סעיף ב. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן קסו, שו"ת יחיה דעת חלק ג סימן ל, חלק ו סימן לד, שו"ת ציץ אליעזר חלק טו סימן לז.
150. פניני הלכה פסח פרק ג סעיף ה
151. שולחן ערוך ורמ"א יורה דעה סימן שצ סעיף ה, אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קלז.
152. שולחן ערוך תצג סעיף ב.
153. מאמר של הרב מלמד, רביבים כ"ז בניסן ה'תשע"ח (12 באפריל 2018).
154. פניני הלכה פסח פרק ד סעיף יא
155. שולחן ערוך סימן תצג סעיף ג.
156. משנה ברורה סימן תצג סעיף ה.
157. כן הכריע הרב יצחק ניסים במאמרו שבספר 'הלכות יום העצמאות ויום ירושלים', וכן היה מורה הגר"ח קוק לתלמיד ישיבת מרכז הרב. באופן דומה כתב הגר"ח פלאג' בספר מועד לכל חי (אורח חיים סימן ו) שבעירו איזמיר נהגו איזה משפחות שנעשה להם נס בח' באייר ובי"א באייר לעשות פורים לדורות בימים אלו ויש גם שמסתפרים בהם.
158. פניני הלכה זמנים פרק ד, בעיקר וי"א וההערות שם.

אחד ייחשב לעצמו על פי כוחותיו. קלח. לנשארים ערים, מותר לאכול ולשתות במשך הלילה ללא הגבלה עד הזמן של עלות השחר (03:37)¹⁵⁹.

קלט. ברכות השחר ונט"י למי שלא ישן בלילה - מנהג רוב עדות ישראל לברך את כל ברכות השחר וברכות התורה, והמהדרים יצאו ידי חובה בשמיעה ממי שישן בלילה¹⁶⁰.

זמן הברכות - סמוך לתפילת שחרית, ויש דעה שאת ברכות השחר יברכו לאחר חצות¹⁶¹ וברכות התורה - לאחר עמוד השחר.

קמ. קריאת מגילת רות - הספרדים ורוב האשכנזים אינם מברכים על קריאת המגילה, אך יש מהאשכנזים, (שיטת הגר"א) המקפידים לקוראה מתוך מגילת קלף ולברך '...על מקרא מגילה' ו-...שהיינו¹⁶².

הספרדים והתימנים נהגו לקוראה לפני תפילת מנחה, באשכנז נהגו לקוראה לפני קריאת התורה בתפילת שחרית, אך יש מהאשכנזים הדוחים את קריאתה אל לפני תפילת מנחה כך שיוכלו אותם שנשארו ערים בלילה, להתרכז יותר בשמיעתה.

קמא. שבת פרשת נשא-אסרו חג, אין אומרים אב הרחמים ולא צדקתך במנחה.

אבלות:

- אין מתעניין בכל חודש ניסן, אף ביום הפטירה של אחד מהוריו¹⁶². חלק מעדות המזרח מתעניין רק תענית¹⁶³.
- אין מספידים בחודש ניסן, אך מותר לערוך אזכרה ללא הספידים¹⁶⁴.
- מותר לעלות לקבר ביום השנה לומר פרקי תהילים לעילוי הנשמה, אך אין אומרים את תפילת האזכרה ו'א-ל מלא רחמים'¹⁶⁵.
- החג (גם חג שבועות) מבטל את

השבעה - גם כאשר ישב לזמן קצר לפני החג, לאשכנזים מחצות היום של ערב פסח קם ומתכוון לחג ככל אדם, כולל תספורת וגילוח, אם לא אבל על הורה¹⁶⁶.

לספרדים נוהגת האבלות עד כניסת החג, אך מותר לו לכבס בגדים לקראת החג כבר אחרי חצות היום¹⁶⁷.

• בכור אבל, לא יצא מביתו כדי להשתתף בסיום מסכת ויוכל לפדות את התענית בצדקה¹⁶⁸.

• אבל בתוך שבעה יבדוק חמץ כרגיל¹⁶⁹. אונן פטור ממצוות עשה, לכן ימנה שליח לבדיקת חמץ¹⁷⁰.

• למרות שהשבעה נפסקת עקב החג, נהוג להדליק נר נשמה למשך שבעה ימים (הנר הוא לכבוד המת)¹⁷¹.

• אבל, וכן אונן, חייב בכל מצוות ליל הסדר, כולל הלל והסבה (יש דעות שהסבה בשינוי).

• אבל אשכנזי הנוהג ללבוש 'קיטל' בליל הסדר, תוך י"ב חודש, נהוג שלא ילבש את ה'קיטל', אך אין למחות במי שכן לובש¹⁷².

• נפטר בתוך החג או חול המועד, ה-לוויה תתקיים בחול המועד ואין אבלות בפרהסיא, והולכים לבית הכנסת, ורק

159. סעודת קבע עד חצי שעה לפני שעה זו.

160. פניני הלכה מועדים פרק יג סעיף י

161. כה"ח מו, מט

162. רמ"א תכט ב

163. כף החיים תכ"ט כ"ז

164. שולחן ערוך סימן תכט סעיף ב, ילקוט יוסף סימן

מ סעיף ז

165. גשר החיים סימן כט סעיף ה, פני ברוך סימן לז

סעיף יא וסעיף כג, ילקוט יוסף אבלות סימן מ

סעיף כז

166. מעולם ועד עולם פרק לה סעיף יד

167. חזון עובדיה ח"ג עמ' קטז

168. ילקו"י סימן מג סעיף ד, הרב נבנצל-יש אומרים

שיצום ו"א שידאגו שמסיים המסכת יגיע לביתו

169. נטעי גבריאל ח"א ככד א

170. מעולם ועד עולם פרק ו סעיף נו

171. משל"ב תקמח, ס"ק גגשר החיים כ"א אות ג

172. משל"ב תעב ס"ק יב, מקראי קודש פסח, פרק ד

הלכה כו,

לאחר חול המועד מתחילים לישב שבעה. יש הנוהגים (גם אשכנזים וגם ספרדים) שאת ברכת 'דיין האמת' יברכו בזמן הפטירה/השמועה ואת הקריעה יקיימו לאחר חול המועד ויש המקיימים את הקריעה בזמן הפטירה/הקבורה.

אחרי הקריעה בחול המועד יש להחליף את הבגד הקרוע ובמוצאי החג ילבש שוב את הבגד הקרוע.

- אונן יספור ספירת העומר ללא ברכה.
- חג השבועות שחל במהלך השבעה, מאחר ודיני השבעה נפסקים, מותר לאבל ללמוד תורה בתיקון ליל שבועות¹⁷³.

תקציר של הנצרך להכניס למיכלי הגניזה

יש הנוהגים שעצם קיומו של פסוק מצריך גניזה. ולכן בהזמנות לחתונה וכד' [יגזרו את הפסוק והשאר ישליכו למיחזור].

הרב משה פיינשטיין זצ"ל, מגדולי התורה של הדור הקודם, כותב שהשאלה האם להשליך דף מסוים לגניזה או למחזור תלויה במטרת כתיבתו של אותו דף. אם הוא נכתב לשם לימוד קבוע - יש לגונזו, ואם רק לזמן קצר - אפשר להשליכו בכבוד למחזור.

לכן, הרב ריסקין פסק וכן רבנים רבים נוספים פסקו לגבי עלוני ודפי פרשת שבוע וכן דפים מהגן או בית הספר אינם צריכים גניזה (אא"כ נכתבו לצורך לימוד קבוע לאורך זמן)

דברים שיש בהם קדושה חיוב גניזתם מהתורה, ואילו דברים המשמשים למצווה חיוב גניזתם מדברנן:

א. דברי קודש חייבים גניזה והם ספרי תורה, תפילין ומזוזות, יש להכניסם לתא הקטן של 'פרשיות תפילין ומזוזות' או להביאם למשרד המועצה הדתית.

ב. ספרי הקודש: חומשים, תלמוד, הלכה ומדרש. חייבים בגניזה בין אם הם בכתב

יד ובין אם הם בדפוס.

ג. תשמישי קדושה דברים המשמשים את הקדושה, ונעשה ליפות את הקדושה. כגון: ארון קודש, המפה הפרוסה על בימת הקריאה, עצי חיים, מעיל ואבנט, הינם בקדושתם לאחר שהשתמשו בהם, וכאשר התבלו חייבים לגנוזם.

ד. תשמישי דתשמישי קדושה, לדוגמא: בתי מזווה כאשר מתבלה אין צורך לגנוזם, ונכון לזרוק לאשפה עם עטיפה

ה. דברי מצווה דברים שמקיימים בהם מצווה כגון: ציצית, ארבעת המינים, שופר, סוכה. כאשר משתמשים בהם למצווה אסור להשתמש בהם לצורכי חול כלל. ולאחר שנתבלו אין בהם קדושה כלל ומותר להשתמש בהם לצרכי חולין, ומותר לזרוק באשפה ורצוי עטופים בשקית. וכן הדין ריהוט בית הכנסת שהתבלה, שולחנות סטנדרים, ניתן לזרוק בצורה מכובדת

ו. תשמיש של תשמישי מצווה כגון: נרתיק לטלית, קופסת האתרוג, נרתיק ללוב, נרתיק לשופר. אין בהם קדושה כלל ומותר להשתמש בהם לענייני חולין, ואם אינו חפץ בהם מותר לזרוק לאשפה.

ז. תשמישי קדושה - דוגמאות רצועות תפילין, בתי התפילין, והשקית שלהם יש להם דין תשמישי קדושה כיון שנוגעות בבתי התפילין וצריך לגונזם.

ח. ספריות נחשבים כתשמיש של תשמישי קדושה ולכן אין בהם קדושה ומותר להשליכם.

ט. גיליונות בתי דפוס - גיליונות ספרים בבתי דפוס, שהספרים לא יצאו כהוגן, התירו להעבירם למכלי המיחזור. (אג"מ ד, לט.) ויש שכתבו בדורות קודמים להתיר שריפתם מאשר יהיו למרמס רגליים.

173. הלכות אבלות לרב יוסף צבי רימון עמ' 171

מכירת חמץ

לאחר התייעצות עם הרב ריסקין שליט"א נעבור למכירת חמץ של הרבנות הראשית.

- כדי למכור חמץ יש לפנות לרב או לגבאי בית הכנסת ולמכור את החמץ בקניין, באופן אישי וישיר.
- 'עד יום רביעי ט' ניסן, רבני/גבאי בתי הכנסת יעבירו למועצה הדתית את שטרות ההרשאות למכירת חמץ, השטרות ייסקרו ויועברו לרבנות הראשית. משפט נוסף: גם בעסקי האוכל באפרת יעברו משגיחי הכשרות וימלאו את שטרי ההרשאה למכירת חמץ יחד עם בעלי העסקים ולבסוף ייתנו להם תעודת מכירת חמץ.
- מי שאינם יכולים ולא מצליחים למכור את החמץ באופן אישי וישיר, ימכרו את החמץ דרך מכירת חמץ מקוונת באתר הרבנות הראשית: www.rabanut.org.il/chametz
- את החמץ המכור יש לשים במקומות סגורים ומסומנים עד לאחר הפסח.

הכשרת כלים

מחירון: הגעלה 10 ש"ח, ליבון 10 ש"ח, התשלום עבור כל הכלים של בית אחד.

- ניתן להגעים כלים נקיים בלבד וללא חלודה וכן לאחר השבתה (ללא שימוש) של 24 שעות
- אין לשלוח ילדים לבד להכשרת הכלים.

בכל הימים הכשרות הכלים יתקיימו ברחבת בית הספר 'אורות עציון' בנים (דקל)

בימים שני-חמישי (ז'-י' ניסן)	ביום שישי (י"א ניסן)	ביום ראשון (י"ג ניסן)
בשעות 15:00-19:00	10:00-14:00	בשעות 10:00-13:00

Kashering

Price list: Hagala (boiling) 10 NIS, Libun (burning) 10 NIS.

The payment includes all the items you bring from one household.

- Only bring clean and rust-free items that have not been used for 24 hours.
- Children who come to kasher must be accompanied by an adult.

Kashering will take place at the Orot Etzion Boys School in Dekel

on the following days:

Monday-Thursday (7-10 Nissan, April 15-18) at 15:00-19:00	Friday (11 Nissan, April 19) 10:00-14:00	Sunday (13 Nissan, April 21) at 10:00-13:00
---	--	---

נהגו להפריד האותיות לדוגמא: בית א-ל כותבים עם מקף ממידת חסידות, וכך נהג הרב ש"ז אורבאך זצ"ל ופסק לציבור שמותר ולא נהגו להחמיר בזה) יג. עטיפת ספרי קודש עטיפת ספרים בניילון על מנת להגן על הכריכה, אין בהם קדושה כלל ואינם צריכים גניזה ומותר לזרקם לאשפה

יד. עלוני השבת עקב ריבוי העלונים, המכביד על יכולת הגניזה, לכן היו פוסקים שהתירו להניחם במכלי הגריסה בצורה מכובדת (אלא אם כן היה בהם שמות משמות הקודש שהוזכרו לעיל). וכך פסק הרב ריסקין ורבנים רבים נוספים שיש להכניסם למיחזור דפים.

(חזו"א) וכך הדין לגבי מחברות, מבחנים, טיוטות, כל זמן שאין בהם שמות הקודש (שבעה שמות: י-ה-ו-ה, א-ד-נ-י, א-ל, א-ל-ו-ה, א-ל-ה-י-ם בכל הטיותיהם, צ-ב-א-ו-ת, ש-ד-י ללא מקף).

י. כתיבה אלקטרונית - דיסק, כתיבה במחשב וכדומה לא חלה עליהם קדושה כלל, ואין בהם איסור מחיקה גם של שמות ה', ואין בהם חיוב גניזה.

יא. ספרי קודש שנכתבו בשפה זרה ספרי קודש שנכתבו בשפה זרה טעונים גניזה יב. שמות שרמוזים בהם שם ה' שמות שרמוזים בהם שם ה' כנחמיה, אליהו, יהודה, שמואל, יחיאל. מותר לכותבם בשלימות ואין בהם דין קדושה ואין צריך לשמרם שלא לזרוק אותם דרך ביזיון. וכן שמות כמו בית אל, שדי חמד, אהיה, שלום, אין בהם קדושה כלל. (ויש

השגחה על ידי המועצה דתית אפרת

(ניסן תשפ"ד - אפריל 2024)

משגיחים ומספר טלפון סלולרי

הרב אריאל פרחי 054-2076467 • ר' שלמה בן דהאן 054-6311065

שם העסק	שכונה	סוג הכשרות	משגיח
סופר/מכולת/איטליז			
הסופר שלנו (סופר איש הזית)	זית	רגילה	ר' שלמה בן דהאן
סופר דיל דקל	דקל	רגילה	ר' אריאל פרחי
סופר דיל תמר	תמר	רגילה	ר' שלמה בן דהאן
מחסני השוק (קואופ שופ)	תאנה	רגילה	ר' אריאל פרחי
שוק העיר	זית	רגילה	ר' שלמה בן דהאן
פרי לי	דקל א'	רגילה	ר' שלמה בן דהאן
מיטליז אפרת (אטליז)	תאנה	רגילה	ר' אריאל פרחי
רשת הקצבים מירושלים	תאנה	מהדרין	ר' שלמה בן דהאן

מסעדות/בתי קפה/חנויות וכדו'			
בייגל קפה	תאנה	מהדרין	ר' אריאל פרחי
פיצה אפרת סנטר	זית	מהדרין	שלמה בן דהאן
סוויטס	זית	רגילה	ר' שלמה בן דהאן
המבשר	תאנה	מהדרין	ר' אריאל פרחי
תאילנדי באפרת	זית	מהדרין	ר' שלמה בן דהאן
ג'וסרי	דקל	מהדרין	ר' אריאל פרחי
סגנון אחר - פישקו	זית	מהדרין	ר' שלמה בן דהאן
פת ומלח	אזור תעשיה, תאנה	מהדרין	ר' שלמה בן דהאן
בורגרס בר	תאנה	מהדרין	ר' אריאל פרחי
פיצריה אפרת	תאנה	רגילה	ר' אריאל פרחי
מעדני צדקיהו	תאנה	רגילה	ר' אריאל פרחי
ניו דלי	תאנה	רגילה	ר' אריאל פרחי
הפלאפל של עילאי	דקל	מהדרין	ר' אריאל פרחי
זידי פיצה	דקל	מהדרין	ר' אריאל פרחי
בית קפה סקופ	דקל	מהדרין	ר' אריאל פרחי
סיפתח (עגלת קפה)	דגן	רגילה	ר' שלמה בן דהאן
קצפת	זית	מהדרין	ר' שלמה בן דהאן
ניצת הדובדבן - זית	זית	רגילה	ר' שלמה בן דהאן
מאפיית נחמה	זית	מהדרין	ר' שלמה בן דהאן

שם העסק	שכונה	סוג הכשרות	משגיח
קייטרינג			
הלת' איט - שרה בלאק	תמר	מהדרין	ר' שלמה בן דהאן
באנקט		מהדרין	שלמה בן דהאן
סיון קונדיטוריה		רגילה	ר' אריאל פרחי
פרמייר קייטרינג - שיקמן		מהדרין	ר' שלמה בן דהאן
ג'וליאנה קייקס	זית	מהדרין	ר' שלמה בן דהאן
הקייטרינג של הלל ריסקין	תאנה	מהדרין	ר' אריאל פרחי
הסלט של אפרת	רימון	מהדרין	ר' שלמה בן דהאן
המאפים של מיכל	זית	מהדרין	ר' שלמה בן דהאן

שונות			
אור תורה - נווה שמואל (ישיבה)	תאנה	מהדרין	ר' אריאל פרחי
חוה חקלאית	זית	מהדרין	רב איתן וייס
Standing Together (לחיילים)	זית	רגילה	ר' שלמה בן דהאן
גדעון עמיר (סדנא)	זית	מהדרין	ר' שלמה בן דהאן
ישיבת אורות יהודה		מהדרין	ר' שלמה בן דהאן
אורגניקא	גפן	רגילה	ר' אריאל פרחי
ניצת הדובדבן	זית	רגילה	ר' שלמה בן דהאן

KIMCHA d'PISCHA

Dear Friends,

During the busy pre-Pesach season, when we are all very occupied with our holiday preparations, we must also remember our neighbors who need our help.

Unfortunately, the number of local families who are struggling financially has grown. Due to the war, families find themselves facing unexpected financial challenges. Help us help them.

We are doing the Kimcha d'Pischa drive, the traditional tzedaka for Pesach, in memory of Benny Kadosh z"l. Benny Kadosh was the head of Shefa in Efrat, Katzin Bitachon of Gush Etzion for many years and was involved with chesed all of his life.

Chasdei Efrat is the main address for these families. We call upon you to give generously and fulfill Chazal's injunction, "the poor of your town come first." Your contribution will help nearly 200 local families make the Seder and celebrate Pesach with true joy.

Please give what you can and may the merit of everyone's tzedaka bring good tidings, good health, and a *chag kasher v'sameach* to all of Am Yisrael!

Donate Now at:

www.chasdeiefrat.org

also via bit
058-5534152

חסדי אפרת
CHASDEI EFRAT

קמחא דפסחא

חברים יקרים,

בתקופה שלפני חג הפסח, כשכולנו עסוקים בהכנות לחג, חשוב שנזכור את השכנים שזקוקים לעזרתנו. לצערנו מספרן של המשפחות מקהילות אפרת שנקלעו למצוקה כלכלית גדל. עקב המלחמה מצאו עצמן משפחות מתמודדות עם אתגרים כלכליים בלתי צפויים. עזרו לנו לעזור להם. **מבצע החסד של הקמחא דפסחא יהיה לעילוי נשמתו של בני קדוש.** בני קדוש היה מנהל מחלקת שפ"ע באפרת, קצין הביטחון של גוש עציון במשך שנים רבות וכל חייו עסק בחסד.

עמותת "חסדי אפרת" משמשת כמוקד המרכזי של מתן מענה כלכלי למשפחות אלו. אנו קוראים לכל אחד לפתוח את כיסו ולקיים דברי רבותינו "עניי עירך קודמים". תרומתכם תעזור לכ-200 משפחות מקומיות לערוך את הסדר ולחגוג את החג בשמחה אמיתית.

אנא תרמו ככל יכולתכם ויהי רצון שזכות הצדקה תעמוד לנו בעת הזאת ותביא בשורות טובות, בריאות, וחג כשר ושמח לכל עם ישראל!

גם בביט
058-5534152

היכנסו עכשיו לאתר ותרמו:

www.chasdeiefrat.org

